

quemadmodum Zenocrates inquit eudæmona eum esse qui animam habet studiosam. Hanc enim unicuique esse dæmonē. Quoniam autem rerum aliæ quidem sunt ex necessitate, aliæ autem, ut in pluribus, aliæ vero ad utrumlibet, si quod ex necessitate est ut in pluribus ponatur, aut quod, ut in pluribus, ex necessitate, aut ipsum, aut contrarium ei, quod est, ut in pluribus: semper dat locum argumentationis. Nam si quod ex necessitate est, ut in pluribus ponatur, manifestum, quoniam non omni dicit inesse, cum insit omni. Quare peccauit: siue quod ut in pluribus dicitur, ex necessitate dixit, omni dixit inesse, cum non insit omni. Similiter autem & si contrarium ei, quod in pluribus est, ex necessitate dixit. Semper enim in paucioribus dicitur contrarium ei, quod est in pluribus: ut si, ut in pluribus prauis homines, boni in paucioribus, quare multo magis peccauit, si bonos ex necessitate dixit. Similiter autem & si quod ad utrumlibet esse, ex necessitate dixit, vel ut in pluribus. Neque enim ex necessitate est quod ad utrumlibet est, neque ut in pluribus. Contingit autem, & si non determinās dixerit, utram ut in pluribus, an ex necessitate dixit: sit autem res: ut in pluribus, disputare ut ex necessitate is dixerit, ut si prauos exheredandos dixit esse, non determinatis, tanquam ex necessitate is dixerit, disputare. Amplius & si idem sibi accidens posuerit, ut alterum, eo quod alterum sit nomen. Quemadmodum Prodigus diuidebat voluptates, in gaudium, & iucunditatem, & lætitiā. Hæc enim omnia eiusdem (id est voluptatis) nomina sunt. Si ergo aliquis gaudere ei, quod est lætari, ponat, accidere, idem utique sibi ipse dicet accidere.

De eisdem terminandis problematis loci alij. Cap. III.

Y ij Quoniam

LIBER PRIMVS.

Quoniam autem contraria coniectuntur quidem. Sibi inuicem sex modis, contrarietatem autem faciunt quadrupliciter complexa: oportet accipere contraria quocumque modo utile fuerit & destruenti, & construenti. Quod autem sex modis complectantur, manifestum. Nam aut utrumque contrariorum utriusque contrariorum coniectitur. Hoc autem dupliciter, ut amicis benefacere, & inimicis male: vel econuerso, ut amicis male, & inimicis bene: aut quando utraque de vno. (Dupliciter autem & hoc, ut amicis benefacere, & amicis male, vel inimicis benefacere, & inimicis male.) Aut vnum de utrisque (& hoc quoque dupliciter, ut amicis bene, & inimicis bene: vel amicis male, & inimicis male) primæ autem duæ dictæ complexionēs non faciunt contrarietatem, id enim quod est amicis benefacere ei, quod est inimicis malefacere, non est contrarium. Utraque enim eligenda sunt, & eiusdem moris: neque id quod est amicis male, ei quod est inimicis bene. Nam & hæc utraque fugienda, & eiusdem moris sunt. Non videtur autem fugiendum fugiendo contrarium esse, nisi alterum quidem secundum superabundantiam, alterum autem secundum defectum dictum sit. Nam superabundantia fugiendorum videtur esse, similiter autem & defectus. Cæteræ verò quatuor omnes faciunt contrarietatem. Nam id quod est amicis benefacere, ei quod est amicis male, contrarium est: similiter autem & in alijs. In vnaquaque enim coniugatione vnum eligendum, alterum fugiendum, & alterum quidem boni, alterum autem mali moris est. Manifestum igitur ex ijs, quæ dicta sunt, quoniã eidem plura contraria accidunt fieri. Nam ei, quod est amicis benefacere, id quod est inimicis benefacere: et

id,

id, quod est amicis male, contrarium est. Similiter aut aliorum
 singulis quibuscumque eodem modo consideratis, duo contraria
 apparebunt. Accipiendum igitur est, contrariorum quodcumque erit
 ad positionem utile. Amplius si est aliquid contrarium accidenti
 considerandum est, si inest ei, cui dictum est accidens inesse. Si
 enim hoc inest, illud non inerit. Impossibile enim est simul contra-
 ria eidem inesse. Aut si quid tale dictum est de aliquo, quod cum
 inest, necesse est contraria esse, ut ideas in nobis quis dixerit esse.
 Nam & moueri & quiescere easdem accidet, & etiam sensi-
 biles & insensibiles. Videntur enim ideas quiescere, & immobi-
 les, & intelligibiles esse ijs, qui ponunt ideas esse. Attamen cum
 sint in nobis, impossibile est immobiles esse, siquidem motis nobis,
 necessarium est & que in nobis sunt omnia simul moueri: Ma-
 nifestum, quoniam & sensibiles, si in nobis sunt. Nam per sen-
 sum, qui circa visum est, eam, quae in unoquoque est formam,
 cognoscimus. Rursum si positum est accidens cui aliquod contra-
 rium est, considerandum, si & contrarij susceptiuum est, quod
 & accidentis est. Nam idem est contrariorum susceptiuum. Ut
 si odium sequi iram quis dixerit, erit odium in furoris specie. Illic
 enim ira est: inspiciendum igitur si & contrarium in furoris spe-
 cie amor est. Nam si non, sed in concupiscibile est amor, odium iram
 non sequetur. Similiter autem & si concupiscibile ignorare dixe-
 rit. Erit enim scientiae susceptiuum, si quidem & ignorantiae, quod
 quidem non videtur concupiscibile susceptiuum esse scientiae. De-
 struenti ergo, quemadmodum dictum est, utendum est, construere
 vero, quoniam inest quidem accidens, non utilis locus est: quo-
 niam autem contingit inesse, utilis est. Ostendentes enim quo-

LIBER SECVNDVS.

*niam non susceptiuum est contrarij: ostendentes erimus, quoni-
 am neque inest accidens, neque contingit inesse. Si autem osten-
 derimus, quoniam inest contrarium, aut quoniam susceptiuum est
 contrarij: nondum ostendentes erimus, quoniam accidens inest,
 sed quoniam contingit inesse in tantum solum ostensum erit. Quo-
 niam autem oppositiones sunt quatuor, considerandum ex con-
 tradictionibus econuerso ex consequentia & interimenti & cō-
 struenti. Sumere autem est ex inductione, ut si homo animal, nō
 animal non homo. Similiter autem & in alijs. Hic enim econ-
 uerso consequentia: nam hominem animal sequitur, non hominem
 autem non animal nequaquam. Sed econuerso non animal non
 homo. In omnibus igitur tale est existimandum, ut si bonum
 suauē, & non suauē non bonum. Si autem non hoc, nec illud. Si-
 militer autem & si non suauē non bonum, bonum suauē. Mani-
 festum igitur, quoniam ad utrumq; conuertitur, quæ secundam
 cōtradictionē est consequentia econuerso facta. In contrarijs au-
 tem considerandum, si contrarium contrarium sequatur, an in
 ipsis consequentia sit, an econuerso: & interimenti, & constru-
 enti? Sumere autem & talia est ex inductione, in quantum qui-
 dem utilis sit in ipso consequentia, ut in fortitudine & timidita-
 te. Nam illam quidem sequitur virtus, hanc autem uitium: & il-
 lam quidem sequitur eligendum, hanc autem fugiendum. In ipsis
 igitur & sic consequentia est. Contrarium enim eligendum fu-
 giendo est, similiter autem & in alijs. Econuerso autem, conse-
 quentia, ut bonam quidem habitudinem sanitas sequitur, malam
 autem habitudinem, aegritudo nequaquam, sed aegritudinem ma-*

non minus est virtus, quam aegritudo, sed aegritudo est malum, virtus est bonum.

in. m.

pi Y

la habitudo. Manifestum igitur, quoniam econuerso consequentia in his fit. Raro igitur econuerso accidit in cōtrarijs, sed in pluribus in ipsis consequentia. Si ergo neq; in ipsis cōtrariū sequitur cōtrariū, neq; econuerso, manifestū quoniā neq; eorū, quæ dicta sūt, alterū sequitur alterū. Si autē in cōtrarijs, & in ijs quæ dicta sūt, necesse est alterū sequi alterū. Similiter autē cōtrarijs, & in priuationibus & habitibus respiciendū. Verūtamen non est in priuationibus econuerso, sed in ipsis consequentiā necessarium est sepe fieri, veluti visū quidē sequi sensū, cæcitatē autē, insensibilitatē. Opponitur enim sensus insensibilitati, ut habitus priuationi. Nā eorum illud quidem habitus: hoc autem priuatio est. Similiter autem habitui & priuationi, & in ijs, quæ sunt ad aliquid, utendum. In ipsis enim & horum consequētia est. Vt si triplum multipulum, & subtriplum submultipulum dicitur. Triplum enim dicitur quidem ad subtriplū, & multipulum ad submultipulum. Rursum, si scientia opinio, & scibile opinabile, & si visus sensus, & visibile sensibile. Instantia, quoniam non necesse est ijs, quæ sunt ad aliquid, consequentiam fieri, quemadmodum dictum est: nam sensibile scibile est, sensus autem non est scientia. Non tamen vera instantia videtur esse. Multi enim non dicunt sensibile esse scientiam. Insuper autem ad contrarium, non minus vtile quod dictum est, ut quoniam sensibile non est scibile, neque etiam sensus scientia erit. Rursum in coniugatis & casibus & interuenti, & construenti. Dicuntur autem coniugata quidem huiusmodi ut iusta, & iustus iustitiæ, & fortia, & fortis fortitudinē. Similiter autem & affectiua, & conuersatiua, coniugata illi, cuius sunt effectiua, & conuersatiua ut sanatiua, sanitatis, habitua-

LIBER SECVNDVS.

1871
 tina, habitudinis, eodem autem modo & in alijs. Coniugata igitur talia solent dici. Casus autem, ut iuste, & fortiter, & sanctius, & habituatius, & quaecunque eodem modo dicuntur. Videtur autem, & quae sunt secundum casus, coniugata esse, ut iuste iustitiae, & fortiter fortitudini. Coniugata autem dicuntur secundum eandem coniugationem omnia, ut iustitia, iustus, iustum, iuste. Manifestum igitur, quoniam vno quouis ostenso eorum, quae secundum eandem coniugationem dicuntur, ut bono, vel laudabili, & reliqua omnia ostensa sunt. Vt si iustitia est laudabilium, & iuste, iustus, iustum laudabilium. Dicitur autem iuste & laudabiliter secundum eundem casum: (nam à laudabili) quemadmodum iuste à iustitia. Considerandum autem non solum in eo, quod dictum est, sed etiam in contrario contrarium, ut quoniam bonum non ex necessitate est suave, nec malum quoque est triste. Aut si hoc, & illud. Et si iustitia est scientia, & iniustitia erit ignorantia, & si quod iuste est, scienter, & experienter est: quod iniuste est, ignoranter, & inexperienter est. Si autem haec non, nec illa, ut in eo quod nunc dictum est. Magis enim utique apparebit quod iniuste est, experienter, quam inexperienter esse. Hic autem locus dictus est prius in contrariorum consequentijs. Nihil enim aliud nunc ostendimus quam contrarium sequi contrarium. Amplius in generationibus & corruptionibus, & effectiuis, & corruptiuis, & interimenti, & constructi. Nam quorum generationes bonae sunt, & ipsa bona sunt, et si ipsa bona sunt, & generationes bonae. Si autem generationes malae, & ipsa mala. In corruptionibus autem e contrario. Si enim corruptiones bonae, ipsa mala. Sin autem corruptiones malae,

ipsa sunt bona. Eadem ratio in effectiuis, & corruptiuis. Quo-
rum enim effectiua bona, & ipsa bona: quorum vero corrupti-
ua bona, ipsa mala.

Ex similibus appositione, magis simpliciter & secundum
quid loci. Cap. IIII.

Rursum in similibus, si similiter se habent: ut si scientia ve-
ra plurium: & opinio. Et si visum habere est videre, &
auditum habere est audire. Similiter autem, & in alijs &
in ijs, quæ sunt, & in ijs, quæ videntur. Vtilis autem est hic lo-
cus ad vtrunque: nam si in aliquo similitum sic se habet, & in alijs
similibus. Si autem in aliquo non, nec in alijs similibus. Conside-
randum autem & si in vno, & si in pluribus, similiter se habeant.
Aliquoties enim dissonant: ut si scire est cogitare: & multa scire
est cogitare. Hoc autem non est verum. Contingit enim plura
scire, cogitare autem non. Si igitur non est hoc, neque est illud,
quod est in vno: ut scire sit cogitare. Amplius ex magis, & mi-
nus. Sunt autem eius, quod est magis loci quatuor. Vnus quidem
si magis sequitur magis. Ut si voluptas bonum, & magis volu-
ptas, magis bonum. Et si iniuriam facere malum, & magis in-
iuriam facere, magis malum. Vtilis autem ad vtrunque hic lo-
cus. Nam si sequatur ad subiecti incrementum accidentis in-
crementum, quemadmodum dictum est: manifestum, quonia acci-
dit. Si autem non sequatur, non accidit. Hoc autem inductione
sumendum. Alius vno de duobus dicto, si cui magis videtur inesse,
non in est, nec cui minus, et si cui minus videtur inesse, inest, &
cui magis. Rursum duobus de vno dictis si quod magis videtur
in esse non inest, nec quod minus, aut si quod minus videtur in esse,
inest:

LIBER SECVNDVS.

inest, & quod magis. Amplius duobus de duobus dictis, si
 quid alteri magis videtur inesse, non inest, nec reliquum reliquo.
 Aut si quod minus videtur alteri inesse, inest, & reliquum re-
 liquo. Amplius ex eo, quod similiter inest, vel videtur inesse, tri-
 pliciter: quemadmodum in eo, quod magis, ut in posterioribus
 tribus dictis locis dicebatur. Siue enim vnum quiddam duobus
 similiter inest, aut videtur inesse, si alteri non insit, nec alteri. Si
 autem alteri inest, & reliquo: siue duo eidem similiter, si alte-
 rum non insit, nec reliquum, si autem alterum, & reliquum. Eo-
 dem autem modo & si duobus duo similiter insunt. Nam si al-
 terum alteri non inest, nec reliquum reliquo. Ex eo igitur quod
 est magis & minus, & quod est similiter, tot modis cōtingit ar-
 gumentari. Amplius autem ex oppositione, si alterum, ad alte-
 rū appositū faciat bonū, vel albū, cū non fuerit prius albū, aut
 bonū quod appositū est, erit albū, vel bonū, quale quidem & to-
 tum facit. Amplius autem si id, ad quod est appositum aliquid
 facit magis tale, quale erat, & ipsum erit eiusmodi: similiter au-
 tem & in alijs. Vtilis autē non in omnibus hic locus, sed in qui-
 bus ipsius magis clementū accidit fieri. Nō tamē locus iste cō-
 uertitur ad destruendū: nam si non facit, quod appositum est,
 bonum nondum manifestum si ipsum est non bonū. Bonū enim
 malo appositum, non ex necessitate bonum totum facit: nec albū
 nigro, nec dulce amaro. Rursum si quid magis & minus dici-
 tur, & simpliciter inest. Quod enim bonum, aut album nō est,
 neque magis, neque minus bonum, vel album dicetur. Nam ma-
 lum de nullo magis, vel minus bonum, sed magis malum, vel
 minus dicetur. Non conuertitur autem hic locus ad destruendū.

Multa

Multa enim eorum, quæ non dicuntur magis simpliciter sunt, homo enim non dicitur magis, aut minus, sed nõ propter hoc nõ erit homo. Eodem autẽ modo considerandũ est, & in ijs, quæ secundũ quid, & quando, & ubi sunt. Nam si secundũ quid contingit, & simpliciter contingit. Similiter autem & quando, & ubi. Nam quod simpliciter est impossibile, neque secundũ quid, neque secundũ ubi, neque secundũ quando contingit. Instantia est, quoniam secundũ quid quidem sunt natura studiosi (ut liberales, vel casti.) Simpliciter autem non sunt natura studiosi. Nullus enim natura est prudens. Similiter autem & quando contingit corruptibilem aliquid non corrumpi, simpliciter autem non contingit non corrumpi. Eodem autem modo & ubi: expedit enim talis dictus obseruantia, ut, in morbosis locis. Simpliciter autem non expedit. Adhuc autem alicubi vnum tantum possibile est esse, simpliciter autem non possibile est vnu tantũ esse. Eodẽ autem modo & alicubi bonum est quidẽ patrem sacrificare, ut in tribulis, simpliciter autem nõ bonũ. An hoc quidẽ nõ ubi significat, sed quibusdã, nihil enĩ refert ubicũq; sint. Vbiq; enim erit eis bonũ in tribulis. Rursum expedit quidẽ medicari, ut quando ægrotat, simpliciter autem non. An neq; hoc quãdo significat, sed in eo, quod afficitur aliquomodo. Nihil enim refert quodcumq; dũmodo sic affectus sit. Simpliciter autem est, qđ nullo addito dicis, quoniã bonũ est, aut contrariũ, ut patrẽ sacrificare non dicis bonũ esse, sed quibusdã bonum esse. Nõ igitur simpliciter bonũ. Sed deos honorare bonũ dicis, nihil addens. Simpliciter enim bonum est. Quare quod nullo addito uidetur esse honestum, uel turpe: uel aliquid talium, simpliciter dicetur.

LIBER TERTIUS.

TERTII TOPICORVM.

Aristotelis de meliorum, eligibiliorumque
 problematum locis. Cap. I.

VTRVM autem eligibilius aut melius duorum
 pluriumue, ex his perspicendum. Primum autem
 determinetur, quoniam considerationem facimus
 nō de plurimū distātibus, & magnā adinucē dif-
 ferentiā habentibus (nullus enim dubitat, vtrū felicitas, an diui-
 tiæ eligibiliores) sed de ijs, quæ propinqua sunt, et de quibus du-
 bitamus vtro oporteat apponere magis, eo quia nullā videmus
 alterius ad alterum præeminentiam. Manifestū igitur ex his,
 quoniam ostensa vna præeminentia, vel pluribus, constituetur
 ratiocinatio, quoniam id eligibilius est, quod eorum est præemi-
 nēs. Primum igitur quod diuturnius, aut firmitus eligibilius est,
 eo quod minus huiusmodi est. Et quod magis eligit prudēs, aut
 vir bonus, aut recta lex, aut studiosi circa singula delecti, qua-
 tenus tales sunt, aut in vnoquoque geuere periti, aut quæcumque
 plures, vel omnes (vt in medicina, uel ædificatoria, quæ plures
 medicorum, vel omnes) aut quæcumq; omnino plures, vel om-
 nes, vel omnia, vt bonum: omnia enim bonum appetunt. Opor-
 tet autem ducere ad id, quod fuerit vtile, quod dicēdum est. Est
 autem simpliciter quidem melius ac eligibilius, quod est secun-
 dum meliorem disciplinam, vt si melior disciplina sit Philoso-
 phia quā ædificatoria, & simpliciter eligibiliora erūt, quæ se-
 cundum Philosophiam sunt, ijs quæ sunt secundum ædificatoriā.
 Alicui autem id, quod est secundum propriam. Deinceps vero
 quod

quod quidem hoc, quod eo, quod nō in genere est, ut iustitia iusto: nam illa quidem, in genere bono, hoc autem non. Et illa quidem quod quidem bonum est, hoc autem non. Siquidem nihil dicitur, quod quidem genus est, quod non est in genere, ut albus homo non est, quod quidem color, similiter autē & in alijs. Et quod propter se eligendum eo eligēdo, quod est propter aliud, est eligibilis: ut sanum esse quā̄m exercitari. Illud enim propter se eligendū, hoc autem propter aliud est. Et quod per se eo, quod per accidens, ut amicos iustos esse eo quod inimicos. Illud enim per se eligendum: hoc autē per accidēs eligimus. Inimicos enim iustos esse eligimus per accidens, ut nihil nobis noceant. Est autē hoc idem ei, quod ante hoc. Differt autem modo, nam amicos iustos esse per se eligimus, & si nihil nobis debeat fore, quā̄vis apud Indos sint. Inimicos autē propter alterum, ut nihil nobis noceāt. Et quod causa boni per se eo, quod per accidens causa, quemadmodum virtus fortuna. Nam illa quidem per se, hęc autem per accidens est causa bonorum, & si quid aliud huiusmodi. Similiter autem & in contrario. Nam quod per se est causa mali, fugibilis est eo quod per accidēs, ut vitium quā̄m fortuna. Nam illud quidem per se malum, fortuna autem per accidēs. Et quod simpliciter bonum eo, quod alicui, eligibilis est, ut sanum fieri, quā̄m incidi. Nam illud quidem simpliciter bonū, hoc autē alicui indigentū incisioe. Et quod natura est eo, quod nō natura, ut iustitia iusto. Illud enim natura, hoc autē acquisitiū, & quod meliori, & honorabiliori inest, eligibilis ut deo, quā̄ homini, & animal quā̄ corpori. Et quod melioris proprium, melius quā̄ quod peioris, ut quod dei, quā̄ quod hominis: nam secundū̄ communis

LIBER TERTIVS.

nia quidem vtrisque nihil differunt ab inuicem: propriis autem alterum alteri differentiis supereminet. Et quod in melioribus vel prioribus, vel honorabilioribus est melius, ut sanitas, robore & pulchritudine, nam illa quidem in humidis & siccis, & (ut simpliciter dicatur) ex quibus prius constitutum est animal, hæc vero in posterioribus, nam robur in nervis, & ossibus, pulchritudo autem membrorum quædam cõmensuratio videtur esse. Et finis iis, quæ sunt ad finem, eligibilior videtur esse. Et duorum, quod propinquius est fini. Et omnino quod ad vitæ finem, eligibilius, quàm quod ad aliud aliquid, ut quod ad foelicitatem contendit, quàm quod ad prudentiam. Nam quod ad foelicitatem contendit, eligibilius. Et possibile impossibili. Amplius cū duo effectiua fuerint, cuius finis melior, & ipsum melius. Cum autem sit effectiuū & finis, ex proportione quādo pluri superat finis finem, quam ille proprium effectiuū, (ut foelicitas pluri superat sanitatem, quàm sanitas salubre) effectiuum nimirum foelicitatis melius erit sanitate. Nam quātum foelicitas superat sanitate, tantum & effectiuum foelicitatis superat salubre. Sanitas autem salubre minus superabat. Quare plus superat effectiuum foelicitatis salubre, quàm sanitas salubre, quapropter effectiuū foelicitatis melius sanitate. Manifestum igitur, quoniam eligibilius effectiuum foelicitatis quàm sanitas, nam id plus superat. Amplius melius est quod propter se, & honorabilius, & laudabilius. Ut amicitia diuitiis, & iustitia sanitate & robore. Nam illa quidem propter se honorabilium, hæc vero non propter se, sed propter aliud, nullus enim honorat diuitias propter se, sed propter aliud. Amicitiam vero propter se: & si nihil nobis debeat aliud ab ea esse.

Caput. II.

Amplius quādo duo aliqua fuerint sibi met ipsis similia: & nō poterimus præeminentiam aliquā conspicere, alterius ad alterum, videndū ex ijs, quæ sequuntur. Nā cui consequens est maius bonum, hoc eligibilius. Sin autem sint consequentia mala: id, cui consequens minus malum est, hoc eligibilius est. Vtraque enim cum sint eligenda, nihil prohibet molestum quid sequi. Dupliciter autem ab eo, quod sequitur consideratio est. Nam & prius & posterius sequitur, vt addiscentem ignorare prius, scire autem, posterius: melius autem, vt plurimum, quod posterius sequitur. Sumendum igitur eorum, quæ sequuntur, quodcumque fuerit vtile. Amplius plura bona, paucioribus, vel simpliciter, vel quando altera alteris insunt, pauciora in pluribus. Instantia, si alicubi alterum alterius gratia. Non enim eligibilia vtraque, quā vnum. Vt sanum fieri & sanitas, quā sanitas. Eo quod sanum fieri sanitatis gratia eligimus. Et non bona, bonus nihil prohibet eligibilia esse: vt foelicitatem, & aliud aliquid, quod non est bonum, iustitia, & fortitudine. Et eadem cum voluptate magis, quā sine voluptate. Et eadem cum indolentia, quā cum tristitia. Et vnumquodque in quo tempore magis habet, in hoc & eligibilius: vt carentia tristitiæ in senectute, magis quā in iuuentute. Magis enim in senectute valet. Secundum hæc autem & prudentia in senectute eligibilior. Nemo enim iuuenes eligit duces: eo quod non constat eos prudentes esse. Fortitudo autem e contrario, in iuuentute enim magis necessaria secundum fortitudinem operatio. Similiter autem & in temperantia. Magis enim iuuenes quā senes concupiscentiis molestantur.

LIBER TERTIVS.

tur. Et quod in omni tempore, vel in pluribus, vtilius: ut iustitia
 & temperantia, fortitudine. Nam illæ semper: hæc autem ali-
 quando vtiliss. Et quod cum omnes haberemus, nihil altero indi-
 geremus, quàm quod cū haberemus, indigeremus reliquo, ut in-
 iustitia & fortitudine. Nam si omnes essent iusti, nihil vtilis for-
 titudo. Si uerò omnes essent fortes, utilis iustitia. Amplius ex
 corruptionibus, & abiectionibus, & generationibus, & sum-
 ptionibus, & cōtrarijs. Quorū enim corruptiones fugibiliores,
 ipsa eligibilia. Similiter autē in abiectionibus & in cōtrarijs:
 nam si abiectio, uel contrarium fugibilius, ipsum eligibilius. In
 generationibus autem & sumptionibus, e contrario: quorū enim
 sumptiones, & generatiōes eligibiliores, & ipsa quoq; eligibilio-
 ra. Alius autem locus est, quod propinquius bono, melius atq;
 eligibilius. Et quod similius est bono, ut iustitia iusto, & quod me-
 liori eorum est similius, quēadmodū Aiacem Vlysse dicunt
 aliqui meliorem esse eo quod similior est Achilli. Instantia hu-
 ius est, quod non verum sit: prohibet enim nihil non qua ratione
 optimus est Achilles, eadem similiorem esse Aiacem, cū erit
 alter quidem bonus, non similiter autem. Considerandum autē si
 & in ridiculosioribus sit simile: ut simia homini quàm equus, cū
 non sit similis. Non enim est simia melior, similior tamen est
 homini. Rursum in duobus, si hoc quidem meliori, illud autē pe-
 iori est similius, erit melius, quod meliori est similius. Habet autē
 & hoc instantiam: nihil enim prohibet hoc quidem meliori parū
 simile esse, illud autem peiori, ualde: ut si Atax quidē Achilli
 parum, Vlysses autem Nestori ualde. Et si hoc quidem meliori
 in peioribus, illud autem peiori in melioribus, ut equus a sino, &

similia

similia homini. Alius, quod maxime nobile eo, quod minus tale est. Et quod difficilius, magis enim amamus, cum habemus quæ non est facile sumere. Et quod magis proprium eo quod cõmunius. Et quod malis incommunicabilius: nam magis eligendum quod nulla molestia sequitur, quàm quod sequitur. Amplius si hoc illo melius: & simpliciter optimum eorum, quæ in hoc, melius eo, quod in altero optimum: vt si meliore est homo quàm equus: & optimus homo optimo equo melior. Et si optimum optimo melius, & simpliciter hoc illo melius, vt si optimus homo optimo equo melior: & simpliciter homo simpliciter equo melior. Amplius ea, quibus est amicos participare eligibilia, quàm quibus non est. Et quæ ad amicũ agere malumus, quam quæ ad quemlibet, illa eligibilia vt iuste agere, & bene facere magis, quàm videri. Nam amicis benefacere volumus magis, quàm videri: quibuslibet autẽ e conuerso. Et quæ sunt ex circũstantia, necessarijs meliora: aliquando autẽ & eligibilia. Melius enim, quàm viuere, bene viuere, bene autẽ viuere est ex circũstantia: ipsum autẽ viuere necessarium. Aliquando autẽ meliora, & nõ eligibilia: non enim si meliora, necessario & eligibilia. Philosophari siquidẽ melius quàm lucrari, sed non magis eligendũ indigenti necessarijs. Ex circũstantia autẽ est, quando existentibus necessarijs, alia quædam adiunguntur bonorum. Ferẽ autẽ eligibilius quod necessarium est: melius autẽ quod ex circũstantia. Et quod non est ab alio exquirere, quàm quod est ab alio, quale sustinet iustitia fortitudinem. Et si hoc quidẽ sine illo, eligendũ: illud autẽ sine hoc, non. Vt potestas sine prudentia non eligenda: prudentia vero sine potestate, eligenda. Et duorũ, si alterũ negamus, vt reliquũ

Z

videatur

LIBER TERTIUS.

videatur nobis inesse, illud eligibilius, quod volumus nobis videri inesse. Vt laborem diligere negamus, ut ingeniosi esse videamur. Amplius pro cuius absentia minus increpandi sunt molestes ferentes, hoc magis eligendum. Et pro cuius absentia non molestes ferentem magis increpandum, id eligibilius.

Cap. III.

Amplius eorum, quæ sunt sub eadē specie, quod habet propriam virtutem eo, quod non habet. Vtrisque autem habentibus, quod magis habet eligibilius. Amplius si hoc quidē facit bonum illud, cui adest: illud autem non facit, quod facit, eligibilius. Quemadmodum caladius quod calefacit eo, quod non. Si autem utrumq; facit, quod magis facit: aut quod melius, & principalius facit bonum. Vt si hoc quidem animam: illud autem corpus. Amplius autem à casibus, & vsibus, & actionibus, & operibus, & hæc ab illis. Sequitur enim sese inimicē, ut si quod iuste, est eligibilius, quam quod fortiter: & iustitia fortitudine eligibilior. Et si iustitia quàm fortitudo eligibilior, & quod iuste, quàm quod fortiter, similiter autem & in alijs. Amplius si aliquo eodem hoc quidem maius bonum est: illud autem minus, magis eligendum maius. Aut si maiore maius fuerit alterū. Sed & si duo quædā, vno aliquo sint eligibilia, quod longe eligibilius eo quod minus est eligendū, eligibilius est. Amplius cuius superabundantia est superabundantia eligibilior, & ipsū eligibilius: ut amicitia pecunijs. Nā eligibilior superabundantia amicitiae quàm pecuniarū. Et id, cuius utiq; magis eligeret quos: ut ipse sibi causa sit, quàm cuius alter ut amicos pecunijs. Amplius ex appositione, si eidē appositū aliquid quod totū eligibilius facit.

Cauc.

Cauere aut oportet extendere ad ea, in quibus altero quidē appositorū vtitur cōe: vel alio quolibet modo cooperatiuū est. Reliquo aut nō vtitur, neq; cooperatiuū est: ut serra & falce cū arte fabrili. Nā eligibilior serra cōsociata. Simpliciter aut non eligibilior. Rursus si minori appositū aliquid, quod totū maius facit. Similiter aut & ex ablatione. Quo enim ablato ab eodē, qd̄ restat, est minus, illud maius vtiq; erit. Quoniā quod ablatū est, reliquū minus facit. Et si hoc quidem p̄ se: illud aut p̄pter gloriam eligēdū. Vt sanitas pulchritudine. Terminus aut eius quod est ad gloriam, est, quod nullo cōscio, nō studeret inesse. Et si hoc quidē p̄pter se, & propter gloriā eligēdū. Illud aut propter alterū tamen. Et verū uis magis propter se honorandū, hoc & melius & eligibilius. Honorabilius vtiq; fuerit secūdum se, quod cū nihil aliud debeat esse, propter se eligimus magis. Amplius diuidendū quoties quod eligēdū est, dicitur: & quorum gratia, ut vtilis, vel honesti, vel delectabilis. Nā quod ad ōma, vel ad p'ura est vtile, eligibilius fuerit eo: quod non similiter. Si aut eadem vtriusq; insunt, vtri magis insunt: considerandū, ut vtrum delectabile, an honestum, an vtile magis. Rursum quod gratia melioris, eligibilius: ut quod virtutis gratia, quam quod delectationis. Similiter autem & insugiendis, nam magis est fugiendum quod magis impedit virtutes: ut ægritudo turpitudine. Voluptatis etenim & eius quod est studiosum esse, prohibentior est ægritudo. Amplius ex similitudine demonstrari potest fugiendum & eligendum, quod propositum est. Minus enim eligendum hmoi est, quod æq; et eligeret aliquis, et fugere altero qd̄ eligēdū est tātū. Ad se inuicē igitur cōparatiōes (quē admodū dictū ē) faciēdū.

LIBER TERTIVS.

Cap. III.

Idem aut loci vtilis, et ad demonstrandum quoduis eligendū, & fugiendū. Nā auferre solū eā oportet, quæ ad alterum est præeminentiā. Si enim quod honorabilius, eligibilius & honorabile eligendū. Similiter aut & in alijs, quæcumq; huiusmodi habent cōparationē. In aliquibus enim statim secundū eā quæ ad alterū est cōparationē, & quoniā eligendū vtrumq; uel alterum dicimus. Vt quando hoc quidem natura bonum, illud aut non natura bonū dicimus. Nā quod natura bonū, manifestum: quoniam eligendū est. Sumendū autem quāmaxime vniuersales locos de eo, quod est magis & minus: nā sic sumpti ad plura vtilis erunt. Fieri autem potest, vt eorū, qui dicti sunt, quosdam vniuersales magis quis faciat, parū transmutās secundum appellationē. Vt quod natura tale eo, quod non natura tale, magis tale. Et si hoc quidē facit, (illud autē nō facit, quod habet tale) cuiuscūque insit, magis tale est quod interdum facit tale, quā quod non facit. Si autem vtrumque facit, quod magis facit tale. Amplius si eodem aliquo, hoc quidem magis, illud autem minus tale. Etsi hoc quidem tali magis tale, illud vero non tali tale, manifestum: quoniam primum magis tale. Amplius ex additione, si aliquod eidem additum, totum magis tale facit. Aut si ei, quod minus est tale, additum totum magis tale facit. Similiter autem & ex ablatione, nam quo ablato reliquum minus tale est, ipsum magis tale. Et quæ contrarijs sunt impermistiora, magis talia, vt albus quidem nigro impermistius. Amplius præter ea, quæ dicta sunt prius, quod magis suscipit propositi rationem. Vt si albi est ratio, color disgregatiuus

tius visus, albius est, color magis disgregatius visus. Si au-
 tem particulariter, & non vniuersaliter problema ponatur, pri-
 mum quidem dicti vniuersaliter constructiui, vel destructiui, loci
 omnes vtilis. Vniuersaliter enim interimentes, vel construentes,
 & particulariter monstramus. Nam si omni inest, & alicui: &
 si nulli inest, nec alicui. Maxime autem opportuni & cōmunes
 loci, qui sunt ex oppositis, & coniugatis, & casibus. Similiter
 enim probabile est existimare, si omnis voluptas bonū, & tri-
 stitiam omnē malū esse. Etsi aliqua voluptas bonum, & tristi-
 tiam aliquā esse malum. Item si aliquis sensus non est potestas,
 & insensibilitas quædam non est impotētia, & si quoddā opina-
 tū disciplinatum, opinio quædam disciplina. Rursum si aliquod
 iniustorū bonum, & iustorum aliquod malum. Etsi aliquod eo-
 rum, quæ iniuste malum, & aliquod eorum quæ iuste bonum.
 Etsi quoddam delectabile fugiendum: & delectatio quædam
 fugienda. Secundū hæc autem si aliquod delectabile vtile, de-
 lectatio quædam vtilis. Et incorruptiuis autem, & generationi-
 bus & corruptionibus similiter. Nam si aliquid corrupti-
 uū, delectationis, vel disciplinæ bonū est, erit quædam delectatio,
 vel disciplina malorum. Similiter autem & si corruptio quæ-
 dam disciplinæ bonorum, vel generatio malorum, erit quædam
 disciplina malorum, vt si obliuisci quæ quis turpia egit, bono-
 rum est, vel reminisci, malorum, erit scire quæ quis turpia
 egit malorum, similiter autem & in alijs. In omnibus enim
 similiter probabile. Amplius ex eo, quod est magis & minus
 & similiter. Si enim magis quidem eorum, quæ sunt ex alio
 genere aliquid tale. Illorum autem nehil est, nec quod dictū est,

LIBER TERTIVS.

erit tale. Vt si magis quidem disciplina quædam bonum quàm voluptas: nulla autem disciplina bonum, nec voluptas bonum erit. Et ex eo quod est similiter quidem, & minus eodem modo: nam erit & interimere, & construere. Veruntamen ex eo, quod est similiter, vtraque: ex minus autem construere solum destruere autem non. Si enim similiter potestas quædam bonum, & disciplina. Est autem quædam potestas bonum, & disciplina. Si autem nulla potestas bonum: nec disciplina. Si autem minus quædam potestas bonum, quàm disciplina: est autem quædam potestas bonum: & disciplina. At vero si nulla potestas bonum: non necesse est & disciplinam nullam esse bonum. Manifestum igitur quoniam construere solum ex eo, quod minus est. Nō solum autem ex alio genere est destruere, verum & ex eodē, dum sumit quis, quod maxime tale est: vt si positum est disciplina quædam bonum, ostenditur autem quoniam prudentia non bonum: nec alia vlla erit, quia nec, quæ maxime videtur. Amplius ex suppositione similiter probantes, si vni, & omnibus inesse, vel nō inesse. Vt si hominis anima immortalis, & alias. Si autem hæc non, nec alias. Si igitur inesse alicui positum est, ostendendum: quoniam alicui non inest: nam consequetur per hypothesim nulli inesse. Si autem alicui nō inesse positum est, ostendendum: quoniam inest alicui. Nam & sic consequetur omnibus inesse. Manifestum igitur est: quoniam qui hypothesi vtitur: facit problema vtile particulariter positum. Nam particulariter confitentem, vniuersaliter probabit confiteri: quoniam si vni & omni similiter probabit inesse. Cum autem indefinitum est problema, vno modo destruere contingit. Vt si dixerit voluptatem bonum esse, vel non bonum, & nihil aliud quicquam

quicquam determinauerit. Nam si aliquam uoluptatem dixerit bonum esse, ostendendum uniuersaliter, quoniam nulla, si debeat interimi propositum. Similiter & si aliquam dixerit voluptatem non esse bonum, ostendendum uniuersaliter, quoniam omnis. Aliter uero non contingit interimere. Si enim ostēderimus quoniam est quædam uoluptas bonum, uel non bonum, nõdū interimitur propositum. Manifestum igitur, quoniam interimere quidem vno modo dicitur, construere autem, dupliciter. Siue enim uniuersaliter ostenderimus, quoniam omnis uoluptas bonum, siue, quoniã est quædam uoluptas bonum, ostensum erit quod propositum est. Similiter autem & si oporteat differere, quoniã est quædam uoluptas non bonum: si ostēderimus, quoniã nulla bonum, uel quoniã quædam non bonum, ostendētes erimus utroq; modo, & uniuersaliter, & particulariter, quoniam est quædam uoluptas non bonum. Cum autem determinata fuerit positio, dupliciter interimere erit. Vt si ponatur alicui quidem inesse uoluptati bonum esse, alicui autem non inesse. Nam siue omnis ostendatur uoluptas bonum, siue nulla, interemptum erit propositum. Si autem unam solam uoluptatem posuerit bonum esse, tripliciter contingit interimere. Ostendentes enim, quod omnis, uel quod nulla, uel quod plures, quàm una bonum: interimentes erimus, quod propositum est. In pluribus uerò positione determinata (ut quoniam prudentia sola uirtutum scientia est) quadrupliciter est interimere. Ostenso enim quod omnis uirtus scientia, uel quod nulla, uel quod & alia quædam, ut iustitia, uel quod eadem prudentia non est scientia, interemptum erit propositum. Vtile autem & inspicere in singularibus, in quibus inesse

LIBER TERTIUS.

aliquid, uel non dictum est, quemadmodum in uniuersalibus problematibus. Amplius in generibus inspiciendum, diuidenti secundum species usque ad indiuidua, sicut prius dictum est. Nam si omni appareat inesse, siue nulli, multa proferenti, postulandum uniuersaliter confiteri, aut ferret instantiam in aliquo non sic. Amplius in quibus possibile est, aut specie, aut numero determinare accidens, inspiciendum, si nullum horum inest. Ut quoniam tempus non mouetur, nec est motus, annumerati quot sunt species motus. Nam si nulla earum inest tempori, manifestum, quoniam non mouetur, nec est motus. Similiter autem et quoniam anima non est numerus: diuidenti, quoniam omnis numerus, aut impar, aut par. Si enim anima, neque impar, neque par, manifestum, quoniam non est numerus. Ad accidens igitur per talia, et hoc modo argumentandum.

QVARTI LIBRI TOPICORUM Aristotelis de quo discutiendum, & problematum generis: loci decem. Cap. I.

Ost haec autem de ijs, quae ad genus, et proprium inspiciendum. Sunt autem haec elementa eorum, quae sunt ad terminos. De his ipsis autem raro considerationes fiunt disputantibus. Si ergo ponatur genus alicuius existentium, primum quidem inspiciendum ad omnia quae cognata sunt ei, quod dicitur, si de aliquo non praedicatur, quemadmodum est in accidente. Ut si voluptatis, bonum ponatur genus:

nus: si aliqua voluptas non bonum. Nam si hoc manifestum est
 quoniam non genus bonum voluptatis: genus enim de omnibus
 quæ sunt sub ipso, speciebus prædicatur. Deinde si nõ inquit est,
 prædicatur: sed vt accidens. Quemadmodum album de niue, vel
 de anima à seipso motũ. Neq; enim nix quòd quidem est albũ.
 Quapropter nõ est genus albũ niuis. Neq; anima quòd quidẽ
 motum: nã accidit ei moueri: quẽadmodũ & animali frequẽter
 & ābulare, & ambulās esse. Amplius motũ non quid est (sed
 quid faciẽs vel patiens) significare videtur. Similiter autem &
 albũ. Nõ enim quid est nix, sed quale quid est, indicat, quare neu-
 trum horũ inquit est prædicatur. Maxime autem in accidentis
 definitione est inspiciendum, si aptatur ad dictum genus: ut &
 ad quæ nũc dicta sunt. Cõtingit enĩ quippiã mouere seipsum, &
 nõ. Similiter & albũ esse, et nõ. Quare neutrũ horũ genus, sed
 accidẽs, eo qd accidẽs dicimus, qd cõtingit idẽ inesse alicui, &
 nõ. Amplius si nõ in eadẽ diuisione est genus & species, sed
 hęc quidẽ substãtia, illud autem, quale. Aut hęc quidem ad ali-
 quid, illud autem quale: ut nix quidem & cygnus substãtia:
 album uero non substãtia, sed quale. Quare non est genus al-
 bum niuis, ne q; cygni. Rursum disciplina quidem ad aliquid, bo-
 num autem, & pulchrum quale: quare non est genus pulchrũ uel
 bonum disciplinæ. Genera enim eorum, quæ sunt ad aliquid, &
 ipsa ad aliquid oportet esse, ut in duplici. Etenim multiplex est
 genus duplicis, & ipsum eorum, quæ sunt ad aliquid est. Vt autẽ
 generatim dicatur, in eadem diuisione oportet genus esse speciei.
 Nam si species substãtia & genus, & si quale quippiam speci-
 es est, & genus quale quippiam, ut si album quale quippiam, &
color

LIBER QUARTVS.

color. Similiter autem & in alijs. Rursum si necesse fuerit, vel si cōtingerit genus participare, quod positum est in genere, terminus autem eius, quod est participare, est suscipere participati rationem. Manifestum igitur, quoniam species quidem participant genera: genera autem species non. Nā species suscipit generis rationem, genus, autem speciei nō. Considerandum igitur si participat, vel si contingit assignatū genus participare speciem: vt si quis entis, vel vnius genus quippiā assignauerit. Accidit enim genus participare speciem. Nā de omnibus, quę sunt ens & vnum prædicantur, quare & ratio eorum. Amplius si de aliquo assignata species vera est genus autē nō. Vt si ens, aut scibile opinabilis genus ponatur: nam de non ente opinabile prædicabitur. Multa enim non entia opinabilia sunt, sed quod ens, vel scibile non prædicetur de nō ente, manifestū. Quare nō est genus ens, neq; scibile opinabilis. De quibus enī species prædicatur, & genus oportet prædicari. Rursum si nullā specierū cōtingit participare, quod positū est in genere. Impossibile enim est participare genus, quod nullā specierū participat: nisi aliqua secundū primā specierū diuisionē sit. Illæ enim genus solū participāt. Si igitur motus genus voluptatis ponatur, cōsiderandū si neq; corruptio, neq; alteratio voluptas, neq; vllus caterorū, (qui assignari solent) motuū. Manifestum enim quoniam nullam specierū participabit. Quare neq; genus, eo quod necessariū est, quod genus participat, & specierū aliquā participare. Nō erit igitur species motus voluptas, neq; indiuiduorū, neq; eorū quicquā quę sub specie motus sunt. etenim indiuidua participāt spciē & genus, vt quidā hō & hominē participat, & animal.

mal. Amplius si de pluribus dicitur quàm genus, quod in genere positum est. Ut opinabile quàm ens: nam & ens, & nō ens opinabile, quare non erit opinabile species entis. De pluribus enim semp̄ genus quā species predicatur. Rursum si de æqualibus genus & species dicitur, ut si eorū, quæ omnia consequuntur, hoc quidem genus, illud autem species ponatur, quemadmodum ens, & vnum. Omne enim ens & vnum, quare neutrum neutrius genus est: de æqualibus enim dicuntur. Similiter autem & si primum, & principium, ad se inuicem ponantur, nam & principium primum, & primum principium. Quare si vtraque quæ dicta sunt, idem sunt: neutrum neutrius genus. Elementum autem est ad omnia huiusmodi de pluribus genus quā speciem & differentiam dici, de paucioribus enim etiā differentia quā genus dicitur. Vidēdū autē etsi alicuius eorū quæ nō differunt specie, nō est genus quod dictū est, uel nō videatur vti que. Construeti autē, si est alicuius idē enim omnium eorum, quæ non differunt specie, genus est. Si igitur vnius mōstretur, manifestū, quod omnium: & si vnius nō: manifestū, quod nullius, ut si quis insecabiles ponens lineas, indiuisibile genus earū dicat esse. Nā linearum habentium diuisionem non est genus, quod dictum est: cum sint indifferentes secundū speciem. Indifferentes enim sibi inuicem secundū speciem, rectæ lineæ omnes.

De genere loci alij. Caput. II.

Considerandum autem et si quod aliud genus est assignatæ speciei, quod neque continet assignatum genus, neque sub illo est, ut si quis iustitiæ scientiam ponat genus. Est enim virtus genus, & neutrum generum reliquum con-

tinet:

LIBER QVARTVS.

tinet: quare non erit scientia genus iustitiæ. Videtur enim quan-
 do spēs vna sub duobus generibus est, alterū ab altero cōtineri.
 Habet autē dubitationē in quibusdā hoc tale. Nā videtur quibus-
 dā prudētia, & virtus, & sciētia esse: & neutrū genus ā neutro
 contineri. Non tamen ab ōnibus conceditur prudentiam scientiā
 esse. Si igitur quis admittat quod dictum est, verum esse: attamen
 subalterna, uel sub eodem ambo fieri, quæ eiusdem sunt genera,
 necessarium videbitur esse, quemadmodum & in virtute, & in
 scientia accidit: utraque enim sub eodem genere sunt: nam utrunq;
 eorum habitus & dispositio est. Considerandum igitur si ne-
 utrum est in assignato genere: si enim neque subalterna sunt ge-
 nera, neq; sub eodem ambo, non erit genus, quod assignatum est.
 Considerādū autē & genus assignari generi, & sic semper su-
 perius genus, si ōnia prædicantur de specie, & si in eo quod quid
 genus, est prædicantur. Nā omne superius prædicari oportet
 de specie in eo, quod quid est: Si ergo alicubi dissonet, manifestū:
 quoniam non est genus, quod assignatum est. Rursum si genus
 participat speciem, vel ipsum, uel aliquod superiorum generum.
 Nam nullum superiorum participat quod inferius est. Destru-
 enti igitur, quemadmodum dictum est, utendum. A struenti au-
 tem si confiteatur quidem inesse speciei, quod dictum est genus,
 sed quod ut genus insit dubitetur, sufficit ostendere aliquid supe-
 riorum generum in eo quod quid est de specie prædicari.

Vno enim in eo quod quid est prædicato, omnia & superiora il-
 lius, & inferiora (si prædicantur de specie) in eo quod quid est
 prædicabuntur. Quare & assignatum genus in eo quod quid est
 prædicabitur. Quod autem in eo quod quid est prædicato ōnia

etiam

to omnia etiam reliqua (si prædicantur) in eo quod quid est prædicantur, per inductionem sumendum. Si autem simpliciter inesse dubitetur assignatum genus, non sufficit ostendere aliquod superiorum generum in eo quod quid est de specie prædicari, ut si ambulationis genus quispiam assignauit lationem, non sufficit ostendere quod motus sit ambulatio ad ostendendum, quod latio sit, eo quod alij motus sunt. Sed ostendendum, quoniam nullum participat ambulatio eorum, quæ sunt secundum eandem diuisionem, nisi lationem, nam necesse est quod genus participat, & specierum aliquam participare secundum primam diuisionem. Si enim ambulatio neque augmentationem, neque diminutionem, neque alios motus participat, manifestum: quoniam lationem participabit, quare erit genus latio ambulationis, Rursum de quibus species, quæ posita est, ut genus, prædicatur: considerandum, si & assignatum genus in eo quod quid est de ipsis eisdem prædicatur quemadmodum, & species: similiter autem etsi omnia, quæ supra genus sunt. Nam si alicubi dissonat, manifestum: quoniam non est genus, quod assignatum est. Si enim esset genus, omnia & superiora illius: & ipsum, in eo quod quid est prædicaretur de ijs, de quibus & species in eo quod quid est prædicatur, destruenti igitur utile, si non prædicetur genus in eo quod quid est, de quibus & species prædicatur. Astruenti vero si prædicetur in eo quod quid est, utile. Accidet enim genus, & specie de eodem in eo quod quid est prædicari. Quare & idem sub duobus generibus fit, necesse igitur subalterna genera esse. Si igitur ostendatur quod volumus genus astruere, non esse sub specie manifestum, quoniam species sub hoc erit. Quare ostensum erit quoniam genus hoc. Considerandum

LIBER QUARTVS.

dum autem & rationes generum si aptantur & ad assignatam speciem, & ad participantia speciem. Necesse est enim generum rationes prædicari de specie, & de ijs, quæ participant speciem. Si igitur in aliquo dissonet, dilucidum, quoniam non est genus, quod assignatū est. Rursū si differentia, ut genus assignavit, ut si imortale genus dei. Differentia enī est animalis imortale quoniā animalū alia mortalia: alia immortalia. Manifestū igitur quoniā peccāt: nullius enim differentia est genus. Quod aut hoc verum, manifestum. Nulla enim differentia significat quid est, sed magis quale quid: ut gressibile, & bipes. Etsi differentia in genere posuit: ut speciem, ut imparem quidem numerum. Differentia enim numeri, & non species est neq; videtur participare differentia genus. Omne enī quod participat genus aut est species, aut individuū. Differentia aut neq; species, neq; individuū est. Manifestum igitur, quoniam non participat genus differentia, quare neq; impar species, sed differentia erit, quoniam nō participat genus. Amplius si genus in specie posuit, ut contiguitatem id ipsum quod est continuitatem: aut misturam id ipsum, quod est temperamentum, aut (ut plato definiuit) lationem secundū locum mutationem. Non enim necessarium contiguitatem continuitatem esse, sed econuerso continuitatem contiguitatem. Non enim omne contiguū cōtinuatur, sed quod cōtinuatur contiguum est. Similiter autem & in alijs. Nam neq; mistura omnis temperamentum. Siccorum enim mistura nō est temperamentum, neq; secundū locū mutatio omnis latio. Ambulatio enim non videtur latio esse. Penē enim in ijs, quæ inuoluntarie locum ex loco permutant, dicitur latio, quemadmodum in

animatis

animatis accidit. Manifestum autem, quoniam & de pluribus species dicitur quā genus in assignatis, cū oporteat e cōtrario fieri. Rursum si differentiā in specie posuit, ut immortale id ipsum quod est deum. Accidit enim de æqualibus, aut pluribus quā in speciem dici, differentia enim semper de æqualibus, aut de pluribus quā in species dicitur. Insuper si genus in differentia, ut colorem quod quidem est congregatiuum, aut numerum, quod quidē impar. Etsi genus ut differentiam dixit. Possibile est enim aliquem & talem suscipere positionem, ut temperantiæ, misturā: differentiam, aut lationis: secundū locum mutationē. Inspiciendum autem omnia, quæ sunt huiusmodi per eadem. Communicant enim loci: de pluribus enim genus, quā differentiam oportet dici, & non participare differentiam. Sic aut assignato, neutrum eorum, quæ dicta sunt, possibile est accidere: nam & de paucioribus dicitur, & participabit genus differentiam. Amplius, si nulla generis differentia prædicatur de assignata specie: nec genus prædicabitur: ut de anima, neque impar, neque par prædicatur, quare neque numerus. Amplius si prius natura species, & simul interimit genus. Videtur enim contrarium. Insuper si cōtingit relinque re dictum genus, vel differentiam (ut animā moueri: vel opinionem verum & falsum) neutrum erit dictorum genus, vel differentia. Videtur enim genus & differentia sequi quamdiu fuerit species.

De genere loci alij. Cap. III.

Inspectendum autem & si quod in genere positum est, participat aliquod contrarium generi, aut contingit participare. Idem enim simul contraria participabit, quoniam ipsum

genus

LIBER QUARTVS.

genus quidem nunquam relinquit, participat autem & contrarium, aut contingit participare. Insuper si quippiam cōmunicat species, quod impossibile est omnino inesse ijs, quæ sunt sub genere: vt si anima vitæ communicat: numerorum autem nullum possibile est viuere: non erit species numeri anima. Considerandum autem & si æquiuoca sit species generi, elemētis vtenti ijs, quæ dicta sunt ad æquiuocum. Vniuocum enim genus & species. Quoniam autem omnis generis plures species sunt: considerandum si non contingit alteram speciem esse dicti generis. Nā si non est, manifestum: quoniam non erit genus omnino, quod dictum est. Considerandum etiam est, si quod translative dictum est, vt genus assignauit: vt temperantiam, consonantiā. Nā omne genus proprie de speciebus prædicatur. Cōsonantia vero de temperantia non proprie, sed translative. Omnis enim consonantia in sonis. Insuper si sit contrarium alicui species considerandum. Est autem multipliciter consideratio, primum quidem si in eodem genere & contrarium, cum non sit contrarium generi. Oportet enim contraria in eodem genere esse, si nihil contrariū generi sit. Cum autem est contrarium generi, considerandum, si contrarium in contrario est: necesse est enim contrarium in contrario esse, si sit contrarium quidem generi. Manifestum autem est vniūquodque eorum per inductionem. Rursum si omnino in nullo genere, quod speciei est contrarium: sed ipsum genus: vt bonum. Nam si hoc non in genere, nec contrarium huius in genere erit, sed ipsum genus: quemadmodum in bono, & malo accidit. Neutrum enim horum in genere: sed vtrunque eorum genus. Deinde si contrarium alicui & genus, & species est. Et horū quidem

quidem est aliquod medium, illorum autem non. Si enim generum est aliquod medium, & specierum, & si specierum, & generum: ut in virtute, & vitio, & iustitia & iniustitia. Vtrumque enim est aliquod medium. Instantia huius quoniam sanitatis & ægritudinis nihil est mediū. Mali vero, & boni aliquid mediū. Insuper, si est quidem aliquid utrisque medium & speciebus, & generibus: non similiter autem, sed horum quidem secundum negationem, illorum vero, ut subiectum. Probabile enim similiter & in utrisque, ut in virtute & vitio, iustitia & iniustitia. Vtriusque enim secundum negationem medium. Præterea quando non est contrarium generi, considerandum non solum, si contrariū in eodem genere: sed & medium. In quo enim extrema & medium: ut in albo & nigro. Est enim color genus & eorum, & mediorum colorum omnium. Instantia, quoniam defectus quidem & superabundantia in eodem genere (in malo enim ambo,) mediocre autem (cum sit medium horum) non in malo sed in bono est. Considerandum etiam, si genus quidem contrarium est alicui, species autem nulli. Nam si genus est contrarium alicui, & species: quemadmodum virtus & vitium, & iustitia & iniustitia. Similiter autem & in alijs consideranti manifestum videtur esse huiusmodi. Instantia in sanitate & ægritudine est, simpliciter enim sanitas ægritudini contraria est: aliqua autem ægritudo existens species ægritudinis nulli contrarium est, ut febris, & ophthalmia, & una quæque aliarū. Interimenti igitur tot modis inspiciendum. Si enim non insunt, quæ dicta sunt, manifestum est non esse genus, quod assignatum est: Constructi vero, tripliciter. Primum quidem, si contrariū spe-

LIBER QUARTVS.

ciei sit in dicto genere, cum non sit contrarium generi. Nā si contrariū in hoc, manifestum, quoniam & quod propositū est. Insuper si medium in dicto genere, in quo enim mediū, & extrema.

De genere loci alij. Cap. III.

Rursum si sit contrarium quiddam generi, considerandum si & contrarium in contrario. Nam si sit, manifestum, quoniam & propositum in proposito est. Rursum in casibus, & coniugatis: si similiter sequuntur: & interimenti & construenti. Simul enim vni, & omnibus insunt, vel non insunt: ut si iustitia scientia quædam, & iuste scienter, & iustus sciens. Si autem horum aliquid non inest, nec reliquorum vllum. Rursum in ijs, quæ similiter se habent ad invicem: ut deletabile similiter se habet ad voluptatem, & utile ad bonum: utrunq; enim utriusq; effectiuum est. Si igitur voluptas est quiddam bonum, & deletabile quiddam utile erit. Manifestum enim quoniam boni erit effectiuum, quoniam voluptas est bonum. Similiter autem & in generationibus & corruptionibus, ut si ædificare est operari, ædificasse, operatum esse. Et si discere est reminisci, et didicisse, recordatum esse: & si dissolui est corrumpi, & dissolutum esse, corruptum esse, & dissolutio, corruptio quædam. Et in generatiuis vero & corruptiuis, similiter & in potentijs, & usibus, & omnino secundum quamlibet similitudinem & interimenti & construenti inspiciendum, quemadmodum in generatione & corruptione diximus. Nam si corruptiuum, dissolutiuum, & corrumpi, dissolui. Et si generatiuum est effectiuum, & generari, fieri, & generatio factio. Similiter & in potētijs & usibus, & omnino si potentia est dispositio, & posse disponi. Et

si alicuius usus est actus, & uti agere, & usū esse egisse. Si au-
 tē priuatio sit, quod opponitur speciei, duobus modis est ineri-
 mere. Primū quidē si in assignato genere est oppositū. Nā aut
 simpliciter in nullo genere eodē priuatio, aut nō in ultimo, ut si vi-
 sus in ultimo genere est sensus, cæcitas non erit sensus. Secundo
 aut si & generi, & speciei opponitur priuatio: non est aut op-
 positum in opposito, nec quod assignatum est in assignato erit. In-
 terimenti igitur, quemadmodum dictum est, utendum. Constru-
 enti aut vno modo, nam si oppositum in opposito, & propositū
 in proposito erit. Ut si cæcitas insensibilitas quædam, & usus
 sensus. Rursum in negationibus considerandū e conuerso, quæ ad-
 modum in accidente dicebatur. Ut si delectabile, quod quidē bo-
 num: quod nō bonum, non delectabile. Si enim nō ita se habet, erit
 cōtra nō bonum delectabile. At impossibile est, si bonum est
 genus delectabilis, esse quicquā nō bonum delectabile. De qui-
 bus enim genus non prædicatur, nec specierum vlla. Et constru-
 enti similiter inspiciendum, quoniā si nō bonum nō delectabile,
 delectabile bonum: quare genus bonū delectabilis. Si aut sit ad
 aliquid species, cōsiderādum, si & genus est ad aliquid. Nā si
 species ad aliquid, & genus: ut in duplici & multiplici: utrunq;
 enim ad aliquid. Si aut genus ad aliquid, nō necessario & species,
 disciplina enim ad aliquid, Grammatica aut nō. An nec quod
 prius dictū est, verū utique videbitur. Nam uirtus quod quidem
 bonum, & quod quidem honestum. Et uirtus quidem ad aliquid,
 bonum uero, & honestum non ad aliquid, sed qualia. Rursum
 si non ad idem dicitur species, & secundū se, & secundū ge-
 nus, ut si duplum dimidij dicitur duplum, & multipulum dimi-

LIBER QVARTVS.

dij oportet dici. Si autem non, non erit multipulum genus dupli.
 Insuper, si non adidem & secundum genus dicitur, & secundum
 omnia generis genera. Si enim duplum dimidij multipulum est,
 & abundans dimidij dicitur. Et simpliciter secundum omnia
 superiora genera ad dimidium dicitur. Instantia, quoniam non
 necesse est secundum se, & secundum genus adidem dici. Scien-
 tia enim scibilis dicitur. Habitus autem, & dispositio non scibi-
 lis, sed animæ. Rursum, si similiter dicitur genus, & species se-
 cundum casus. Vt si alicui, aut alicuius, aut quolibet modo aliter
 dicitur. Nam vt species, & genus. Veluti in duplo & in supe-
 rioribus, Alicuius enim & duplum & multipulum. Similiter
 autem & in scientia: alicuius enim & hæc, & genera, vt dispo-
 sitio, & habitus. Instantia autem, quoniam aliquoties non sic.
 Nam differens, & contrarium alicui, diuersum autem, (quod
 est genus horum) non alicui, sed ab aliquo. Diuersum enim dici-
 tur ab aliquo. Rursum, si similiter ad aliquid secundum casus di-
 cta non similiter conuertuntur. Quemadmodum in duplo, et mul-
 tiplo. Vtrunque enim horum alicuius, & idem etiam secundum
 conuersionem dicitur. Alicuius enim et dimidium, & submultipulum.
 Similiter autem & in disciplina, & opinione. Nam hæc alicuius,
 & conuertitur similiter: etenim opinabile & disciplinatum alicui-
 us. Si igitur in aliquo non similiter conuertitur manifestum est quo-
 niam non alterum alterius genus est. Rursum si non ad æqualia spe-
 cies & genus dicitur. Similiter enim & æqualiter vtrumque vide-
 tur dici: quemadmodum in dono, & datione. Etenim donum alicuius,
 & alicui dicitur, Et datio alicuius, & alicui dicitur. Est autem da-
 tio genus doni: donum enim datio est irredibilis. In aliquibus autem

non, accidit ad æqualia dici, nam duplum alicuius duplū, abundās aut, & maius alicuius & aliquo. Omne enim abundās, & maius aliquo abundat, & alicuius abundat, quare non sunt genera quæ dicta sunt, dupli. Eo quòd non ad æqualia dicuntur speciei. Aut non vniuersaliter verū ad æqualia speciem, & genus dici. Vidēdū aut & si oppositū est oppositū genus. Vt si dupli multiplū, & dimidij submultiplum. Oportet enī oppositū oppositi genus esse. Si igitur ponat aliquis scientiā quæ quidē sensū oportebit & scibile quæ quidem sensibile esse, non est aut. Non enim omne scibile, sensibile etenim intelligibilium quædam scibilia: quare non est genus sensibile, scibilis. Si aut hoc non, neq; sensus scientiæ. Quoniā aut eorū, quæ ad aliquid dicuntur: alia quidem ex necessitate in eis, aut circa ea sunt, ad quæ dicuntur. Vt dispositio, & habitus, & commensuratio. In alio enim nullo possibile est esse, quæ dicta sunt, quā in eis, ad quæ dicuntur. Alia aut non necesse est in eis esse, ad quæ dicuntur. Contingit autem, quemadmodum scibile est in anima. Nihil enim prohibet sui sciētiam habere animam, non necessarium aut. Possibile est enim & in alio esse hęc eandem. Alia vero simpliciter non contingit in eis esse, ad quæ dicuntur, vt contrariū in contrario, neq; scientiam in scibili, nisi sit scibile anima, vel homo. Considerare oportet, si quis in genere ponat, quæ tale est, in non tali, vt si memoriam mansionem scientiæ dicat. Omnis enim mansio immanente, & circa illud, quare & scientiæ mansio in scientia. Memoria igitur in scientia, eo quòd mansio scientiæ est. Hoc aut non contingit, memoria enim ōnis in anima. Est aut qui dictus est locus, & ad accidens communis. Nihil enim refert memoriæ genus mansionem dicere, aut

LIBER QVARTVS.

accidere illi hoc. Nam si quouis modo est memoria mansio scientie, eadem aptabitur de ipsa ratio.

De re eadem loci alij. Cap. V.

Rursum si habitum in actu posuit, aut actum in habitu, non est genus, quod tale est. Ut si sensum, motum per corpus. Siquidem sensus habitus, motus autem actus. Similiter autem & si memoriam habitum contentiuum opinionis dixerit. Nulla enim memoria habitus, sed magis actus est. Peccant autem & qui habitum in consequentem potentiam ordinant. Ut mansuetudinem continentiam irae, & fortitudinem & instum, timorū, & lucrorum continentiam: siquidem fortis, & mansuetus perturbatione uacans dicitur. Contingens autem, qui perturbatur, & non ducitur. Fortasse igitur talis potentia sequitur utrumque, ut si perturbetur, non ducatur. Verum continere non hoc est, hunc quidem fortem, illum autem mansuetum esse, sed omnino perturbari ab huiusmodi nihil. Aliquoties autem & quod sequitur quouis modo, ut genus ponunt. Ut tristitiam irae & opinionem fidei. Vtraque enim praedicta sequuntur quidem quodam modo assignatas species: neutrum tamen eorum genus est. Nam qui irascitur, contristatur: priore in eo tristitia facta, non enim ira tristitiae, sed tristitia irae causa est. Quare simpliciter ira non est tristitia, secundum autem haec, neque fides opinio. Contingit enim eandem opinionem etiam non credentem habere: non contingeret autem hoc, si fides esset species opinionis. Non enim contingit idem amplius permanere, si ex specie omnino permutatum sit: quemadmodum nec idem animal quandoque hominem esse, & quandoque non. Si quis autem dicat, ex necessitate opinantem etiam fidem

fidem habere, de equalibus opinio & fides dicetur. Quare nec sic erit genus, de pluribus enim oportet dici genus. Videndum autem, & si in aliquo eodem nata sint utraq; fieri. In quo enim species & genus: ut in quo album, & color, & in quo Grammatica & disciplina. Si igitur quispiam uerecundiam, timorem dixit, aut iram tristitiam, non accidit in eodem, speciem & genus esse: nam uerecundia quidem in rationali, timor autem in irascibili. At tristitia in concupiscibili: in hoc enim & uoluptas, ira uero in irascibili. Quare non sunt genera, quæ assignata sunt non enim in eodem cum speciebus nata sunt fieri. Similiter autem & si amicitia in concupiscibili: non erit uoluntas quædam. Omnis enim uoluntas in rationali, utilis aut hic locus, & ad accidens, & ad id, cui accidit. In eodem enim accidens, & cui accidit. Quare nisi in eodem uideatur, manifestum, quoniam non accidit. Rursum, si secundum quid, species dictum genus participat. Non enim uidetur secundum quid participari genus. Siquidem non est homo secundum quid animal, neque Grammatica secundum quid disciplina, similiter autem & in alijs. Considerandum igitur, si in aliquibus secundum quid participatur genus, ut si animal quod quidem sensibile, uel uisibile dicitur, secundum quid enim sensibile, uel uisibile animal. Secundum corpus enim sensibile, & uisibile, secundum animam autem non: quare non erit genus uisibile, & sensibile animalis. Latent autem quandoque & totum in partem ponentes, ut animal corpus animatum. Nullo enim modo pars de toto prædicatur. Quare non erit genus corpus animalis, eo quod pars est. Videndum autem, si quid uituperandorum, aut fugiendorum in potestate

LIBER QVARTVS.

te, aut in potēte posuit: ut sophistam, aut seductorem, aut furem
 eū, qui possit aliena latenter surripere. Nemo enim prædictorū
 in eo quod possit horū aliquid, talis dicitur. Potest enī & Deus
 & studiosus praua agere: non sunt autē tales, siquidem omnes
 prauī secundū electionem dicuntur. Insuper omnes potestates
 eorum sunt, quæ sunt eligenda. Prauorum enim potestates eligē
 dæ, eo quod deū & studiosū habere dicimus eas. Potētes enim
 dicimus eos esse, praua agere. Quare nullius vituperādi genus
 erit potestas. Si autem non accidet vituperandorū quiddam, eli
 gendum esse. Nam erit quædam potestas vituperabilis. Et si
 quid propter se honorabilem, vel eligibilem, in potestate, vel po
 tente, vel effectiuo posuit. Omnis enim potestas, & omne po
 tens, aut effectiuum propter aliud eligendum. Aut si quid eo
 rum quæ sunt in duobus generibus, vel pluribus, in altero po
 suit. Quædam enim non est in vno genere ponere, vt fraudulen
 tum, aut seductorem. Neque enim qui eligit, impotens autē, neq;
 qui potest: at nō eligens, seductor, aut fraudulētus. Sed qui vtra
 que hæc habet. Quare non ponenda sunt in vno genere, sed in
 vtroque eorum, quæ dicta sunt. Insuper aliquoties econuerso, ge
 nus quidem, vt differentiam: differentiam autem, ut genus assi
 gnant. Vt stuporem, superabundantiam admirationis: & fidē
 vehementiam opinionis. Nam neque superabundantia, neq; ve
 hementia genus, sed differentia. Videtur enim stupor admira
 tio esse superabundās: & fides opinio vehemens. Quare genus
 admiratio & opinio est. Superabundantia autem, & vehemen
 tia, differentia. Præterea si quis superabundantiam, & vehemē
 tiam, ut genus assignet, inanimata fidē habebūt, & stupefaciēt.
Cuiusq;

Cuiusque enim uehementia & superabundantia illi adest, cuius est superabundantia, & uehementia. Si ergo stupor superabundantia est admirationis, aderit admirationi. Quare admiratio obstupescet. Similiter autem & fides aderit opinioni, si uehementia quidem opinionis est. Quare opinio fidem habebit. Preterea accidet, sic assignanti uehementiam, uehementem dicere, & superabundantiam, superabundantem. Est enim quaedam fides uehemens: si ergo fides uehementia est, uehementia erit uehemens. Similiter autem & stupor quidam est superabundans. Si ergo stupor est superabundantia, superabundantia erit superabundans. Videtur autem neutrum horum, quemadmodum nec disciplina disciplinatum, nec motus motum. Quandoque autem peccant, & passionem in genus quod passum est, ponentes, ut immortalitatem vitam sempiternam dicentes esse. Passio enim quaedam uitae, & accidens immortalitas uidetur esse. Quod autem verum sit, quod dicitur, manifestum fiet, si quis admittat aliquem ex mortali fieri immortalem. Nullus enim dicit aliam uitam eum sumere, sed accidens aliquod, uel passionem eidem aduenire. Quare non genus uitae immortalitatis. Rursum si passionis, cuius est passio, illud genus dicit esse, ut uetum aerem motum. Magis enim motus aeris uentus. Aer enim idem permanet, & quando mouetur, & quando stat. Quare non est omnino aer uentus. Esset enim & non moto aere uentus. Si quidem idem aer permanet, qui quidem erat uentus. Similiter autem & in alijs huiusmodi. Si igitur & in hoc oportet admittere, quoniam aer motus est uentus: non tamen de omnibus huiusmodi est assignandum, de quibus non verificatur huiusmodi genus, sed

LIBER QVARTVS.

sed de quibuscumq; vere prædicatur assignatū genus. Nam in quibusdam non videtur uerificari, ut in luto, & niue. Niue enim dicunt esse aquam coagulata. Lutum autem terram humido temperatam. Est autem neque nix aqua, neque lutum terra. Quare neutrum assignatorum generum erit genus. Oportet enim genus semper verificari de omnibus speciebus. Similiter autem neque vinum est aqua putrefacta, sicut Empedodes dicit, in ligno putruit unda, nam simpliciter non est aqua.

De re eadem loci alij. Caput. VI.

INsuper, si omnino (quod assignatum est) nullius est genus: manifestum enim quoniam neque eius, quod dictum est. Considerandum autem ex eo, quoniam nullum eorum differt specie, quæ participant assignatum genus, ut alba. Non enim differunt specie hæc adinuicem. Omnis autem generis sunt species differentes. Quare nullius erit album genus. Rursum, si quod omnia sequitur, genus, vel differentiam dixit. Plura enim sunt, quæ omnia sequuntur ut ens, & vnum, eorum sunt, quæ omnia sequuntur. Si igitur ens genus assignauerimus, manifestum: quoniam omnium erit genus, siquidem prædicatur de eis. De nullo enim genus, nisi de speciebus prædicatur. Quare & vnum species erit entis, accidit igitur de omnibus, de quibus genus prædicatur, & speciem prædicari, quoniam ens & vnum, de omnibus simpliciter prædicantur: oportet autem de paucioribus speciem prædicari. Si autem quod omnia sequitur differentiam dixit, per spicuum: quoniam vel de æqualibus, vel de pluribus, differentia quæm genus dicitur. Nam si et genus om-

ma sequitur, de æqualibus. Sin vero non omnia sequatur genus,
 de pluribus differentia dicitur quam ipsum genus. Insuper si
 in subiecta specie est, quod assignatum genus dicitur, ut album
 in niue. Quare manifestum, quoniam non erit genus. De subie-
 cta enim specie solum genus dicitur. Considerandum autem, &
 si non uniuocū sit genus speciei. De omnibus enim speciebus uni-
 uocē genus prædicatur. Adhæc si generi, & speciei contrariū
 est, quādo quod melius contrariorum est, in peiori genere ponit.
 Accidet enim reliquum in reliquo esse: siquidē contraria in cō-
 trarijs generibus sunt. Quare quod deterius est, in meliori erit.
 At videtur melioris, & genus melius esse. Etsi eodē similiter
 ad utraq; se habente: in peiore, & non in meliore genere ponit,
 ut animam, quod quidem agitationem, aut agitatam. Nam pari
 modo, eadem statua, & agitata esse videtur. Quare si melius
 statio, in hoc oportet genere ponere. Præterea, ex magis &
 minus: destruenti quidem si genus suscipit magis, species autem
 non suscipit, nec ipsa, nec quod secundū ipsam dicitur: ut si uir-
 tus suscipit magis, & iustitia, et iustus. Dicitur enim iustus ma-
 gis alter altero. Si igitur assignatū quēd genus magis suscipit,
 species autem non suscipit, neque ipsa, neque quod secundū ipsam
 dicitur, non erit genus, quod assignatum est. Rursum si quod
 magis videtur, uel similiter, non est genus: manifestum, quoniam
 nec quod assignatum est. Vtilis autem hic locus in talibus ma-
 xime in quibus plura videntur de specie in eo, quod quid est præ-
 dicata, & non determinatum est, neque habemus dicere, quale
 nam eorum est genus. Vt de ira, & tristitia, & opinio parui-
 pendentiæ in eo quod quid est prædicari videtur. Contristatur

enim

LIBER QVARTVS

enim iratus, & opinatur parui pendi. Eadem autem conside-
ratio & in specie ad aliud aliquid comparanti. Si quod magis,
vel similiter videtur esse in assignato genere, non est in genere
manifestum, quoniam neque assignata omnino species erit in ge-
nere. Interimenti igitur quemadmodum dictum est, utendum. A stru-
enti vero, si quidem suscipit magis, quod assignatum est genus,
& species, non utilis locus. Nihil enim prohibet utrorumque susci-
pientium non esse alterum alterius genus. Nam bonum & album
suscipit magis & minus, & neutrum est neutrius generis. Ge-
nerum autem & specierum ad se invicem comparatio utilis, ut si similiter
hoc & hoc genus, si alterum genus, & alterum. Similiter autem, &
si quod minus & quod magis. Ut si continentiae magis potestas,
quam virtus genus, virtus autem genus, & potestas. Eadem autem &
de specie convenit dici. Nam si similiter hoc, & hoc propositum
est species, si alterum species, & reliquum. Et si quod minus vi-
detur, species est, & quod magis. Insuper ad construendum, pers-
picendum, si de quibus assignatum est genus, in eo quod quid est,
praedicatur, non una existente assignata specie, sed & pluribus,
& differentibus: nam manifestum, quoniam erit genus. Si autem in
assignato, species est, considerandum & si de alijs speciebus genus
in eo quod quid est praedicatur. Accidet enim rursus de pluribus,
& differentibus idem praedicari. Quoniam autem videtur quibus-
dam & differentia in eo quod quid est de speciebus praedicari, se-
parandum est genus a differentia utenti ijs, quae dicuntur elemen-
tis. Primo quidem, quonia genus de pluribus dicitur quam diffe-
rentia dicitur. Deinde quoniam secundum ipsius quid est af-
signationem magis convenit genus quam differentiam dicere.

Qui

Qui enim animal dicit hominem, magis indicat quid est homo, quam qui gressibile. Et quoniam differentia quidem qualitatem generis semper significat, genus autem differentiae, non. Qui enim dicit gressibile, quale quid dicit animal. Qui vero animal dicit, non dicit quale quid gressibile. Differentia igitur à genere sit separanda. Quoniã aut videtur musicũ, qua musicũ est, sciens esse & Musica scientia quaedã est: & si ambulãs, qua ambulat, mouetur, ambulatio motus quidam est? Considerandum in quo genere vult quippiam construere, dictum modum. Vt si scientiam, quod quidem fidem, si sciens quatenus sit, ficit. Manifestum enĩ quod scientia fides quaedam erit. Eodem autem modo & in alijs huiusmodi. Insuper quoniam quod sequitur aliquid semper, & nõ conuertitur, difficile est separare ab eo, quod est genus: si hoc quidem illud sequitur omne, illud vero hoc non omne: vt tranquillitatem quies, & numerum diuisibile, e conuerso autem non. Nam diuisibile non omne numerus, neque quies omnis, tranquillitas, ipso quidem est vtendum, vt genere, quod est semper consequens: cum non conuertatur alterum. Cum enim alterum se extendit non in omnibus, obsequendum. Instantia autem huius, quoniam non ens sequitur omne, quod fit. (Nam quod fit, non est) & non conuertitur. (Non enim omne quod non est, fit) attamen non est genus non ens eius, quod fit. Simpliciter enim non sunt entis species. De genere igitur (quemadmodum dictum est) transeundum.

LIBER

Aristotelis.

De modis proprij. Cap. I.

Trum autem proprium an non proprium est, quod dictū est, per hæc considerandū. Assignatur aut propriū, aut per se, & semper, aut ad aliud, & aliquādo. Per se quidē, ut hominis, animal mansuetū natura. Ad aliud autem, ut animæ ad corpus, quoniā illa imperare nata, hoc aut parere. Sēper autē, ut dei animal immortale. Aliquando verō, ut alicuius hominis ambulare in gymnasio. Sunt autem proprij, quod ad alterū assignatū est, aut duo problemata aut quatuor. Si enim de hoc quidē assignatū quippiā fuerit, de illo verō negatum, id ipsum: duo duntaxat problemata sunt, quemadmodum hominis ad equum propriū est, quoniam bipes est. Nam & quoniā homo non bipes est, argumentabitur quispiam, & quoniam equus bipes. Vtrumq; utique remouetur proprium. Sin vero de utroque vtrumque assignatum fuerit & de utroque negatum, quatuor problemata erunt: ut hominis proprium ad equum, quoniam ille quidem bipes, hic autem quadrupes est. Nam & quoniam homo non bipes est, & quoniam esse quadrupes natus est, argumentari est, & quoniam equus bipes, & quoniam non quadrupes, possibile est argumentari. Quolibet igitur modo ostenso, interimitur, quod propositum est. Est autem per se quidem proprium, quod ad omnia assignatur, & ab omni separat. Quemadmodū hominis animal mortale discipline susceptiuum. Ad aliud autem, quod non ab omni, sed ab aliquo statuto determinat: ut virtutis ad disciplinam. Quoniam

illa

illa quidem in pluribus, hæc autem in rationali solo, & in habē-
 tibns rationē nata est fieri. Semper aut quod secundum ōne tē-
 pus verificatur: et nunquam relinquitur: quemadmodū animalis
 ex anima & corpore cōpositum esse. Aliquādo vero, quod se-
 cundūm aliquod tēpus verificatur, & non ex necessitate semper
 consequitur, ut alicuius hominis deambulare in foro. Est aut
 ad aliud proprium assignare, differentiā dicere, aut in ōnibus, et
 semper, aut ut plerumq; & in plurimis. Ut in ōnibus quidē, &
 semper, quēadmodum hominis proprium ad equū: quoniā bipes.
 Nam hō quidē & omnis, & semper est bipes, equus aut nullus
 est bipes, & nunquā. Ut plerumq; vero, & in plurimis, quēad-
 modū rationalis proprium est imperare ad concupiscibile, &
 irascibile, eo quod illud quidē imperat, hæc aut parēt. Neq; enī
 rationale sēper imperat, sed quādoq; illi imperatur. Neq; cōcu-
 piscibili, & irascibili semper imperatur, sed etiā imperant quā-
 doque, cum fuerit flagitiosa anima hominis. Propriorum aut,
 ea maxime log.ca sunt, quæ per se, & semper, & quæ ad alte-
 rum. Nā eius quidē, quod ad alterum est proprium plura pro-
 blemata sunt, quēadmodum diximus & prius. Si quidem aut
 duo, aut quatuor ex necessitate fiunt problemata. Plures igitur
 orationes fiunt ad hæc. Quod aut per se, & semper est, ad mul-
 ta est argumētari, & ad plura tēpora obseruare. Quod per se
 quidē ad multa, quoniā ad unūquodq; eorū, quæ sunt, cui oportet
 inesse propriū. Quare si nō ab ōni separat, nō erit bene assigna-
 tum propriū. Quod aut semper, ad plura tempora est obserua-
 re, & si non inest, & si non infuerit, & si non inerit, nō erit pro-
 prium. Quod vero aliquando, non ad alia quā ad illud, quod

LIBER QUINTVS.

nunc dicitur tempus, consideramus. Non igitur sunt orationes ad ipsum plures. Logicū verò hoc est problema, ad quod orationes fiunt utiq; & crebrae, & bonae. Ad alterum igitur proprium dictū, ex ijs, quae sunt de accidente locis, inspiciendum est, si huic quidē accidit, illi vero nō. De ijs aut, quae semper, & quae per se, per hęc considerandum.

De locis proprij. Cap. II.

Primum quidē si bene assignatum est propriū, an nō bene. Eius autē quod est bene, aut nō bene, est vnum quidē, si nō per notiora, aut per notiora positū est propriū. De struētū quidem, si non per notiora: construentū vero, si per notiora. Eius autem, quod non per notiora, est hoc quidē, si omnino ignotius positum est proprium, quod assignauit illo cuius propriū dixit. Nō enim erit bene positum proprium. Si quidem propter notitiam proprium facimus, discendi enim causa, & proprium, & definitiones facimus. Per notiora igitur accipiendum. Sic enim magis erit sufficienter cognoscere, ut puta, qui ponit ignis propriū esse simillimum animae, ignotiore quā ignis sit, utitur anima. Magis enim scimus quid est ignis quā quid anima. Non igitur erit bene positum proprium ignis, simillimum animae. Aliud autem, si non notius est hoc huic inesse. Oportet enim non solum notius esse, sed huic inesse notius esse. Nā qui non scit, si huic inest neque si illi soli inest, cognoscet. Quare cum quoduis horum acciderit, obscurum fit proprium. Vt quia qui ponit ignis propriū, in quo primo anima nata est esse, ignotiore utitur, quā sit ignis. Eo quia ignotius est, si in hoc est anima, & si in hoc primo est. Non erit itaque bene positum proprium ignis, in quo primo ani-

manata est esse. Construenti aut, si per notiora positum est proprium: etsi per notiora, secundum utrumque modum. Erit enim bene secundum hoc propositum proprium. Nam constructiuorum locorum eius, quod bene, alij quidem secundum hoc solum, alij aut simpliciter monstrabunt, quoniam bene: ut quia qui dixit animalis proprium sensum habere, per notiora, et notius assignauit proprium secundum utrumque modum, erit utique bene assignatum secundum hoc animalis proprium sensum habere. Deinde destruenti quidem, si aliquod nominum, quae in proprio sunt assignata, multipliciter dicitur, vel etiam tota oratio plura significat. Non enim erit bene positum proprium ut quoniam sentire multa significat, unum quidem sensum habere, alterum autem sensu uti, non erit animalis proprium bene positum, quod natum est sentire. Quapropter non utendum est, neque nomine, quod multipliciter dicitur, neque oratio proprium significante, quae plura significet, quia quod multipliciter dicitur, obscurum facit, quod dictum est, dubitante eo, qui debet argumentari quidnam dicit eorum, quae multipliciter dicuntur. Nam proprium dicendi gratia assignatur. Insuper autem ad haec necessarium est redargutionem aliquam fieri ijs, qui sic assignant proprium, quando in dissidente quispiam conficit syllogismum de eo, quod multipliciter dicitur. Construenti aut, si non plura significat neque nominum quippiam, neque tota oratio. Erit enim secundum hoc bene positum proprium, ut quia neque corpus plura significat, neque mobilissimum in superiorē locum, neque totum, quod ex his compositum est, erit bene positum secundum hoc ignis proprium, corpus mobilissimum in superiorē locum. Deinde destruenti quidem, si multipliciter dicitur illud, cuius proprium assignatur, non determinatur autem, cuius eorum ponatur proprium.

LIBER QUINTVS.

Non enim bene erit assignatum proprium, ob quas aut causas
 non immanifestum est ex ijs quæ prius dicta sunt. Nam eadē acci-
 dere necessariū est, ut quia scire hoc plura significat, vnum enī
 scientiam habere hoc, alterū autē scientia vti hoc: aliud vero scien-
 tiam esse huius, aliud autē scientia vti huius: non erit eius, quod est
 scire hoc, bene assignatum proprium vllum, non determinato, cu-
 ius horum ponitur proprium. Cōstruenti vero, si non dicitur mul-
 tipliciter hoc cuius propriū ponitur, sed est vnum, & simplex. Erit
 enim bene positum secundū hoc proprium, vt quia homo simplici-
 ter dicitur, erit bene positū secundū hoc hominis proprium, animal
 māfuetū natura. Deinde destruētū quidē, si frequēter dictū est idē
 in proprio. Sæpe enim latent hoc faciētes & in proprijs, quæ ad
 modum & in terminis. Non erit autē bene positū quod hoc susti-
 net propriū. Cōturbat enim audientē, quod frequenter dicitur.
 Obscurū igitur necesse est fieri, & ad hęc, nugari videntur. Eue-
 niet autē frequenter idem dicere duobus modis: vno quidē, quādo
 nominaverit frequenter idē, ut si quis propriū assignet ignis, cor-
 pus tenuissimū corporū. Hic enim frequenter dixit corpus. Se-
 cundo autē si quis assumat orationes pro nōibus, ut si quis red-
 dat terræ proprium, substantiā, quæ maximè corporū secundū
 naturā fertur in inferiorē locum. Deinde assumat pro corpori-
 bus, huiusmodi substantias. Vnum enim & idē est corpus, et hu-
 iusmodi substantia, erit ergo hoc modo substantia frequēter dicta.
 Quare eutrum erit bene positum proprium. Cōstruenti vero,
 si nullo utitur frequenter nomine eodē. Erit enim secundū hoc
 bene assignatum proprium, ut quia qui dixit hominis proprium,
 animal disciplinæ susceptivum, non usus est frequēter eodem no-
 mine:

mine: erit utiq; secundum hoc bene assignatum hominis proprium. Deinde destruenti quidem, si tale aliquod assignauit in proprio nomen, quod omnibus inest, inutile enim erit, quod non separat ab aliquibus. Quod autem in proprijs dicitur, separare oportet, quemadmodum, & quæ in terminis. Non igitur erit bene positum proprium, ut quia qui posuit scientiæ proprium opinionem indissolubile à ratione unum existens, tali aliquo usus est in proprio (uno inquam) quod omnibus inest, non erit utiq; bene positum scientiæ proprium. Astruenti autem, si nullo usus est communi, sed quod ab aliquo separat, erit bene positum secundum hoc proprium, ut quia qui dixit animalis proprium animam habere, nullo usus est communi erit secundum hoc bene positum proprium animalis, animam habere. Deinde destruenti quidem si plura propria assignat eiusdem non determinans, quoniam plura ponit. Non enim erit bene positum proprium. Nam quemadmodum nec in terminis oportet præter eam (quæ indicat substantiam) orationem adiungere quippiam plusculum, sic nec in proprijs præter eam (quæ facit proprium, quod dictum est orationem quicquam assignandum. Inutile enim fit eiusmodi, ut quia qui dixit proprium ignis, tenuissimum, & leuissimum: plura assignauit propria, utrumque enim de solo igne verum est dicere) non erit bene positum proprium ignis, corpus subtilissimum, & leuissimum. Astruenti vero, si non plura eiusdem propria assignauit. Sed unum erit secundum hoc bene positum proprium, ut quia qui dixit humidum proprium, corpus, quod in omnem figuram ducitur, unum assignauit proprium plura, erit secundum hoc bene positum humidum proprium & non. Deinde destruenti quidem, si eodem usus est, cuius

LIBER QVINTVS

proprium assignauit, aut aliquo eorum, quæ sunt illius. Non enim
 erit bene positum proprium, nam discendi gratia assignatur pro-
 prium. Idem autem eidem similiter ignotum est, id autem quod ali-
 quid eorum est, quæ sunt eius, posterius est. Non igitur est no-
 tius. Quare non fit, ut per hæc quispiam magis quippiam discat,
 ut quia qui dixit animalis proprium, substantiam cuius species
 est homo, aliquo usus est eorum, quæ sunt animalis, non erit bene
 positum proprium. Construenti autem si neque eodem, neque eorum
 quæ sunt ipsius aliquo utitur. Erit enim bene secundum hoc propri-
 um positum. Ut quia qui posuit animalis proprium, ex anima &
 corpore compositum esse, neque eodem, neque eorum, quæ sunt
 ipsius aliquo utitur, erit utique bene secundum hoc assignatum ani-
 malis proprium. Eodem autem modo, & in alijs considerandum
 est, quæ non faciunt, vel faciunt notius, destruenti quidem, si ali-
 quo usus est, aut opposito aut omnino simul natura, aut posteri-
 ore aliquo. Non enim erit bene positum proprium. Nam oppo-
 situm simul natura, quod autem simul natura & posterius, non
 efficit notius. Ut quia qui dixit boni proprium, quod malo ma-
 xime opponitur: opposito est usus boni: non erit profecto be-
 ne assignatum boni proprium. Construenti autem si nullo usus
 est, neque opposito: neque omnino simul natura, neque posteriore. Era
 enim secundum hoc bene assignatum proprium. Ut quia qui po-
 suit disciplinæ proprium, opinionem maxime facientem si de, nullo
 ususe est, neque opposito, neque omnino simul natura, neque posteriore:
 erit secundum hoc bene positum disciplinæ proprium. Deinde destru-
 enti quidem: si non quod seper sequitur, proprium assignauit: sed id,
 quod fit quandoque non proprium: non erit benedictum proprium.

Nam

Nam neq; in quo cōprehendimus inesse ipsum, de hoc et nomē ex necessitate verificatur: neq; in quo cōprehenditur non inesse, de hoc ex necessitate non dicetur nomen. Quare non erit bene positū propriū. Insuper autē ad hęc, neq; quando quisquā assignauerit propriū, erit manifestū si inest: siquidē tale est, ut quod ipsum relinquere possit. Non igitur erit clarū esse propriū. Vt quia qui posuit animalis proprium moueri quandoq; & stare: tale assignauit proprium, quod est quādoq; non proprium: nequaquā erit bene positū propriū. A struente vero, si quod ex necessitate semper est, propriū assignauit: erit enim bene positum secundū hoc propriū. Vt quia qui posuit virtutis propriū, quod habentē facit studiosum, quod semper sequitur, proprium assignauit: erit utique secundum hoc bene assignatum virtutis proprium. Deinde destruenti quidem, si quod est nunc proprium assignans: non determinauerit, quoniam nunc proprium assignat: non enim erit bene positum proprium. Primum quidem, quia quod præter consuetudinem fit ōne: semper determinatione indiget. Solent autē ut plurimū omnes, quod semper sequitur, proprium assignare. Secūdo autē, quia immanifestus est, qui non determinauerit: si quod nunc est proprium, voluerit ponere. Non igitur danda est increpationis occasio. Vt quia qui posuit alicuius hominis proprium sedere cum aliquo homine, quod nunc proprium est, posuit, nō bene proprium assignauit, si non determinans dixerit, quoniā nunc. Construenti autem, si nunc proprium assignans, determinando posuit, quoniā nūc proprium posuerit. Erit enim bene positum secundū hoc proprium. Vt quia qui dicit cuiusdam hominis proprium ambulare nunc alicubi, distinguēs posuit hoc, bene erit po-

LIBER QUINTVS.

situm proprium. Deinde destruenti quidē, si tale assignauit pro-
 prium: quod manifestum non est aliter inesse, quā sensu. Nō
 enim erit bene positum proprium. Nā omne sensibile extra sen-
 sum factum, immanifestum fit. Latēs enim est, si adhuc inest
 eo quia sensu solum cognoscitur. Erit autem verum hoc in ijs,
 quæ non ex necessitate sēper consequūtur. Vt quia qui posuit so-
 lis proprium, astrum, quod fertur super terram lucidissimum,
 tali vsus est in proprio (super terram inquam ferri) quod sensu
 cognoscitur: non erit utriq; bene solis assignatum proprium. Im-
 manifestū enim erit, cum accidet sol, si adhuc feratur super ter-
 ram: eo quia nos tunc deseruimus sensum. Construenti vero, si
 tale assignauit proprium, quod non sensu est manifestum, aut cū
 sit sensibile, ex necessitate inesse manifestum est. Erit enim se-
 cundū hoc bene positum proprium. Vt quia qui posuit super-
 ficiei proprium, quod primum coloratum est, sensibili quidē ali-
 quo vsus est (coloratum esse inquam) tali quidem, quod manife-
 stum est inesse semper, erit secundū hoc bene assignatū super-
 ficiei proprium. Deinde destruenti quidem terminum vt pro-
 prium assignauit. Non enim erit bene positum proprium. Nam
 non oportet indicare quod quid est esse, propriū. Vt quia qui di-
 xit hominis proprium, animal gressibile bipes, quod quid est esse
 significans assignauit, hominis proprium: nō utique erit hoc ho-
 minis proprium bene assignatum. Construenti autem, si quod
 conuersim quidem prædicatur, assignauit proprium, non autem
 quod quid est esse indicans. Erit enim secundū hoc bene assigna-
 tum proprium: ut quia qui posuit hoc proprium animal mansue-
 tum natura, quod conuersum quidem prædicatur, assignauit pro-
 prium,

primum, non quod quid est esse quidem indicans, erit secundum hoc bene assignatum proprium hominis. Deinde destruenti quidem, si non in quod quid est ponens, assignauit proprium, oportet enim in proprijs, quemadmodum in terminis, primo assignari genus, deinde sic iam addere reliqua, & separare. Quare quod non hoc modo positum est proprium, non erit bene assignatum. Vt quia qui dixit animalis proprium, animam habere, non posuit in quod quid est animal, non erit bene positum animalis proprium. Construenda vero, si quis in quod quid est ponens eius, cuius proprium assignauit, reliqua adiungit. Erit enim secundum hoc bene assignatum proprium. Vt quia qui posuit hominis proprium, animal disciplinae susceptibile in quod quid est ponens, assignauit proprium erit secundum hoc bene positum proprium hominis. Vtrum igitur bene, an non bene assignetur proprium per haec inspiciendum.

De proprio loci alij. Cap. III.

Vtrum vero proprium est omnino, quod dictum est, an non proprium, ex his considerandum. Nam simpliciter construentes proprium, quoniam bene positum est, loci idem erunt ijs, qui proprium omnino faciunt. In illis igitur dicentur. Primum ergo, destruenti quidem inspiciendum ad unumquodque eorum, cuius proprium assignauit. Vt si nulli inest, aut si non de hoc verificatur, aut si non est proprium, cuiusque eorum secundum illud, cuius proprium assignauit. Non enim erit proprium, quod positum est esse proprium. Vt quia de Geometra non verificatur indeceptabilem esse ab oratione: nam decipitur Geometra cum pseudographiam facit, non erit hoc scientis proprium non decipi ab oratione.

LIBER QUINTVS.

omni verificatur, & qua de hoc verificatur. Erit enim propriū,
 quod positum est esse proprium, ut quia animal disciplinæ susce-
 ptiū, de ōni hominine verificatur, & qua hō, erit hominis pro-
 priū animal disciplinæ susceptiū. Est autē locus hic destruenti
 quidē, si nō de quo nomē, & oratio verificatur. Etsi non de quo
 oratio, & nomē verificatur. Cōstruēti autē, si de quo nomē, &
 oratio, & si de quo oratio, & nomē prædicatur. Deinde de-
 struēti quidē, si non de quo oratio, & nomen verificatur, et si nō
 de quo nomē, & oratio verificatur. Nō enim erit propriū, quod
 positū est propriū. Vt quia animal quidē disciplinæ susceptiū
 verificatur de deo hō autē nō prædicatur, nō erit hominis pro-
 priū, animal disciplinæ susceptiū. Construēti autē, si de quo ora-
 tio, & nomē prædicatur, etsi de quo nomē, & oratio prædica-
 tur. Erit enim propriū, quod positū est propriū, ut quia de quo ani-
 mā habere, verificatur animal, et de quo animal, animā habere,
 erit animā habere animalis propriū. Deinde destruenti quidē,
 si subiectum proprium assignauit eius, quod in subiecto esse di-
 citur. Non enim erit proprium, quod positum est esse propriū.
 Vt quia qui posuit propriū subtilissimi corporis ignem, subiectū
 assignauit prædicati proprium, nō erit ignis corporis subtilissi-
 mi proprium. Propter hoc verō non erit subiectum eius, quod
 in subiecto esse dicitur, propriū, quoniā idē esset pluriū, & dif-
 ferentium specie propriū. Eidē enim plura quædā discrepātia
 specie insunt: de solo dicta, quorū erit omnium propriū, quod sub-
 iectū est, si quis hūc in modū ponat propriū. Construēti vero, si
 quod in subiecto est, assignauit propriū subiecti. Erit enim pro-
 priū, quod positū est, non esse propriū, si quidē de solo prædi-

catur

catur (ut dictum est) proprium. Vt quia qui dixit terræ proprium, corpus grauissimum, speciei subiecti assignauit propriū, quod de sola dicitur re: & ut proprium prædicatur, erit terræ proprium recte positum. Deinde destruēt quidē, si secundū participationē assignauit proprium. Non enim erit propriū, quod positum est esse proprium. Nam quod secundū participationē inest, in quod quid erat esse concludit. Erit autē huiusmodi differētia quædā de aliqua specie dicta. Vt quia qui dixit hominis proprium, gressibile bipes. Secundū participationē assignauit proprium, non erit utiq; proprium hominis gressibile bipes. Construenti autem, si non secundū participationē assignauit proprium: neque quod quid erat esse indicans conuersim prædicata re. Erit enim proprium, quod positum est esse proprium. Vt quia qui posuit animalis proprium quod natum est sentire, neq; secundū participationem assignauit proprium, neque quod quid erat esse indicans, cōuersim re prædicata: erit utique quod sentire natum est, animalis proprium. Deinde destruenti quidem si non contingit simul inesse proprium, sed vel posterius, vel prius quā nomen, cuius est. Non enim erit proprium quod positum est esse proprium: aut nunquam, aut non semper. Vt quoniam cōtingit alicui prius fore, & posterius ambulare per forū, quā quod hō, non erit ambulare per forum hominis proprium, aut nūquam, aut non semper. Construenti autem, si simul ex necessitate semper inest: cum neq; terminus, neque differentia sit. Erit enim proprium, quod positum est forsitan non esse propriū: ut quia animal disciplinæ susceptiuum simul ex necessitate semper est & id, quod est homo: cum neque differētia sit, nec termini-

LIBER QUINTVS.

nus, erit animal disciplinae susceptuum hominis propriū. Deinde destruenti quidē: si eorundē, qua eadem sunt, non est idē proprium. Non enim erit propriū: quod positum est esse propriū. Vt quia nō est propriū prosequendi, apparere quibusdā bonū. Neq; eligendi erit vtiq; proprium, apparere quibusdā bonum. Idē enim est prosequendum: & eligendum. Construenti autem si eiusdē quatenus idem est, idē est proprium. Erit enim propriū, quod positum est non esse proprium. Vt quoniam hominis qua hō est, dicitur proprium tripartitam animā habere, & viri, quatenus vir est: erit vtiq; proprium hominis tripartitam animam habere. Vtilis autem locus hic & in accidente est: nam in eodem in eo quod eadem sunt, eadē oportet inesse, vel nō inesse. Deinde destruenti quidem, si eorum, quæ sunt eadem specie, non idē semper specie propriū est. Neq; enim eius quod dictū est, erit propriū, qđ positum est esse proprium. Vt quia idē est specie hō, & equus. Non semper autē equi est propriū stare à se, nec hominis erit proprium moueri à se. Idē enī est specie moueri, & stare à se, quatenus vtriq; eorū, ut animal est, accidit: Cōstruenti uero, si eorum, quæ sunt eadē specie idē semper specie sit proprium. Erit enim propriū, quod positum est nō esse propriū. Vt quia hominis est propriū esse gressibile bipes: & auis erit proprium esse volatile bipes. Vtrumq; enim horum est idem specie, quatenus illa quidē sub eodē sunt genere species, cum sint sub animali, hæc autem, vt generis differentia animalis. Hic autem locus falsus est, quando alterum quidem eorum quæ dicuntur, vni alicui soli speciei inest, alterum vero inest pluribus, quemadmodū gressibile quadrupes. Quoniam autem idē & diuersum

uersum multipliciter dicitur labor est Sophistice assumendi
 vnius assignare, & solius alicuius proprium. Nam quod inest
 alicui, cui accidit aliquid, & accidenti inerit sumpto cum eo, cui
 accidit. Vt quod inest homini, & albo homini inerit, si fuerit al-
 bus homo, & quod albo homini inest, inerit, & homini. Calum-
 niabitur autem aliquis multa propria, subiectum aliud quidem
 per se faciens, aliud autem cum accidente. Vt aliud quidem
 hominem esse dicens, aliud vero album hominem. Insuper etiam
 diuersum faciens habitum, & quod secundum habitum dicitur.
 Nam quod habitui inest, & ei quod secundum habitum dicitur,
 inerit. Et quod ei (quod secundum habitum dicitur) inest, &
 habitui inerit. Vt quoniam sciens secundum scientiam dicitur
 affici, non erit scientiæ proprium indissolubile à ratione, nam
 & sciens erit indissolubilis à ratione. Construenti autem, dicē-
 dum: quoniam non est diuersum simpliciter id cui accidit, & ac-
 cidens cum eo, cui accidit sumptum. Sed aliud dicitur, eo quod di-
 uersum sit ipsis esse. Non enim est idem homini, & esse homini,
 & albo homini, & esse albo homini. Præterea autem conside-
 randum est ad casus dicendi, quoniam neque sciens est indissua-
 bile à ratione sed indissuasibilis à ratione, neque scientia indissua-
 sibile, sed indissuasibilis à ratione. Nā ei qui omnino instat, omnino
 est aduersarium. Deinde destruenti quidē, si quod natura inest,
 volēs assignare, hoc modo ponit secundum locutionem, ut quod
 semper inest, significet. Videbitur enim moueri quod positum
 est, proprium esse. Vt quia qui dixit hominis proprium bipes,
 vult quidem quod natura inest, assignare: significat autem locu-
 tionem quod semper inest, non erit hominis proprium bipes. Nō

enim

LIBER QUINTVS

enim omnis homo est duos pedes habens. Construenti autem, si vult quod natura inest, proprium assignare, & locutione hoc modo significat. Non enim mouebitur secundum hoc proprium, vt quia hominis proprium assignauit animal disciplinae susceptiuum, & vult, & dictione significat id, quod natura est proprium non mouebitur secundum hoc, vt non sit hominis proprium animal disciplinae susceptiuum. Insuper quaecumque dicuntur, vt secundum aliud aliquid primum, aut vt primum ipsum, labor est assignare talium proprium. Nam si eius proprium assignauit, quod est secundum aliud aliquid, & de primo verificabitur. Si autem primi posuerit, & de eo praedicabitur, quod est secundum aliud. Vt si quis assignet superficiei proprium coloratum esse, & de corpore verificabitur coloratum esse. Si autem corporis, & de superficie praedicabitur: quare non de quo oratio, & nomen verificabitur. Accidit autem in quibusdam proprijs plerunque fieri aliquid peccatum, propter hoc, quod non determinetur, quomodo & quorum ponit quis proprium. Omnes enim conantur assignare proprium, aut quod natura inest, vt hominis bipes aut quod nunc inest, vt hominis alicuius quatuor: digitos habere: aut, specie, vt ignis subtilissimum: aut simpliciter, vt animalis viuere: aut secundum aliud, vt animae prudens: aut vt primum, quemadmodum ratiocinatiuis prudens: aut vt in eo quod habet, vt scientis indissuasibile a ratione, nihil enim aliud quam habendo aliquid erit indissuasibile a ratione: aut in eo quod habetur, vt scientiae indissuasibile a ratione: aut in eo quod participatur, vt animalis sentire. Sicut enim & aliud quid, vt homo, sed participans iam hoc sentit: aut in eo quod participat, vt alicuius animalis viuere.

Qui

Qui igitur nõ addit natura, peccat eo quod cõttingit quod natura inest, non inesse illi, cui natura inest: vt hominis duos pedes habere. Qui vero non determinat, quoniã nunc inest: quod inest nũc, assignat, quoniam non erit tale, quale nunc inest id. Vt quatuor diguos habere hominem. Qui autem non indicat, quoniam vt primum, aut vt secundum aliud ponit, quoniam nõ de quo oratio, et nomen verificabitur. Vt colorarium esse, siue superficiei, siue corporis assignauerit proprium. Qui etiam non prædicit, quoniã aut in eo quod est habere, aut in eo, quod est haberi: proprium assignauit: non enim erit proprium, quod assignatum est. Nam inerit (si in eo quod habetur, assignauit proprium) etiã habenti. Si autem habenti: & ei, quod habetur, ut indissuabile à ratione scientiæ, uel scientis positum proprium. Qui etiam non præsignificat in eo quod participat aut participatur: nam & alijs quibusdã inerit proprium. Si enim in eo quidem, quod participatur: assignauit, participantibus inerit. Sin autem in eo, quod participat, ijs, quæ participãtur. Vt si alicuius animalis posuerit viuere propriũ. Qui nõ diuidit etiã id, quod specie inest. Quoniam vni soli inerit eorum, quæ sub eo sunt, cuius propriũ ponit. Nã quod est secundũ superabundantiam, uni soli inest, vt ignis leuissimum. Aliquoties autem & specie addēs, peccat. Nam oportebit vnã speciem esse eorum, quæ dicuntur, quãdo specie addiderit. Hoc autem in quibusdam non accidit, vt neq; in igni. Non enim est vna species ignis, diuersum est enim specie carbo, & flãma, & lux: cum vnunquodq; horũ sit ignis: propter hoc nõ oportet, quãdo specie additur, diuersam esse speciem eius, quod dicitur, quoniam hic quidẽ magis, illis aut minus inerit,

LIBER QUINTVS

inexit, quod dictum est proprium, ut in igne subtilissimum. Subtilior enim est lux carbone, & flamma: hoc autem oportet fieri, quando non & nomen magis predicatur, de quo oratio magis verificatur. Si autem non, non erit de quo oratio magis. Insuper autem ad hanc idem esse accidit proprium & eius quod simpliciter, & eius, quod maxime in eo, quod est simpliciter tale. Ut in igne se habet subtilissimum, nam & lucis, & ignis simpliciter erit hoc ipsum proprium. Subtilissima enim est lux. Cum igitur alius sic assignat proprium, argumentandum sic ei, aut non danda est haec instantia, sed statim cum ponit proprium, determinandum est quo modo ponit proprium.

De proprio loci alij. Caput. IIII.

DEinde destruenti quidem, si idem eiusdem proprium posuit. Non enim erit proprium, quod positum est esse proprium. Nam idem eidem omne, quid est esse indicat. Quod autem quid est esse indicat, non proprium, sed terminus est. Ut quia qui dixit honesti proprium decens esse, idem eiusdem proprium assignavit (idem enim est honestum & decens) non utique erit decens honesti proprium. Construenti autem si non idem quidem eiusdem proprium assignavit, cum conuersim praedicatum posuit. Erit enim proprium, quod positum est non esse proprium. Ut quia qui posuit animalis proprium id, quod substantia animata, non idem quidem eiusdem proprium posuit, & conuersim praedicatum assignavit, & erit animalis proprium substantia animata. Deinde in similiaribus considerandum est, destruenti quidem, si quod totius est proprium, non verificatur de parte, aut si quod partis est proprium non dicitur de to-

10. Non enim erit proprium, quod positum est esse proprium. Accidit autem hoc in aliquibus fieri. Assignabit enim utique aliquis in similaribus proprium: aliquoties quidem ad totum respiciens, aliquoties autem ad id, quod secundum partem dicitur: ipse seipsum sciens. Ad erit neutrum recte assignatum, ut ad totum quidem, quia qui dixit maris proprium plurimam aquam salis: alicuius quidem similarium posuit proprium. Tale autem assignavit, quod non verificetur de parte: (non enim erit quoddam mare plurima aqua salis) non utique erit maris proprium plurima aqua salis. Ad partem autem: ut quia qui posuit aeris proprium, respirabile: similarium quidem alicuius dixit proprium: tale autem assignavit, quod de aliquo aere verum est, de toto autem non dicitur (non enim uniuersus aer respirabilis) non erit utique aeris proprium respirabile. Construenti vero, si verificatur quidem de unoquoque similarium, quod est proprium eorum secundum totum, erit proprium, quod positum est non esse proprium, ut quia verificatur de omni terra deorsum ferri, secundum naturam. Est autem hoc proprium alicuius terrae secundum terram (secundum enim terram quod est terra esse) erit utique terrae proprium deorsum ferri secundum naturam. Deinde ex oppositis considerandum est: primum quidem ex contrariis, destruenti quidem, si contrarium non est contrarium proprium, neque utique contrarium erit contrarium proprium, ut quia contrarium est iustitiae quidem iniustitia. Optimo autem pessimum. Non est autem iustitiae proprium optimum, non erit iniustitiae proprium pessimum. Construenti autem si contrarium contrarium proprium est, et contrarium contrarium proprium erit: ut quia contrarium est bono quidem malum, eligendo autem fugiendum: est autem boni proprium eligendum, erit mali

pro-

LIBER QUINTVS.

proprium fugiendum. Secundum autem ex ijs, quæ ad aliquid
 sunt: destruenti quidem, si hoc quod ad aliquid est, eius quod est
 ad aliquid, non est proprium, neque, utique hoc, quod ad aliquid
 est, eius, quod ad aliquid est, erit proprium. Ut quia dicitur dupli-
 quidem ad dimidium: superans autem ad superatum: non est autem
 dupli proprium superans, non erit dimidij proprium superatum.
 Construenti autem, si eius, quod est ad aliquid hoc quod est ad
 aliquid, est proprium, & eius, quod est ad aliquid, id, quod est
 ad aliquid: erit proprium: ut quia dicitur duplum quidem ad dimi-
 dium id esse quod duo ad unum: est autem dupli proprium, ut duo
 ad unum, erit dimidij proprium, ut unum ad duo. Tertium autem
 destruenti quidem, si ipsius habitus, id quod secundum habitum
 dicitur, non est proprium, neque utique privationis, id quod secun-
 dum privationem dicitur, erit proprium. Et si privationis, id, quod
 secundum privationem dicitur, non est proprium, neque habitus
 ipsius, id, quod secundum habitum dicitur, erit proprium. Ut quia
 non dicitur surditatis proprium insensibilitatem esse (& enim
 alijs communis est) neque ipsius auditus erit proprium sensum
 esse. Construenti vero, si quod secundum habitum dicitur, est ipsius
 habitus proprium, & privationis, id, quod secundum privationem
 dicitur, erit proprium, & si privationis, id, quod secundum priva-
 tionem dicitur est proprium, & ipsius habitus id, quod secundum
 habitum dicitur, erit proprium. Ut quia visus est proprium videre se-
 cundum quod habemus visum, erit cæcitatatis proprium non videre
 secundum quod non habemus visum, nati habere. Deinde ex af-
 firmationibus & negationibus, primum quidem ex ipsis, quæ
 prædicantur. Est autem locus hic utilis destruenti tantum.

Ut si affirmatio, uel quod secundum affirmationem dicitur, eius
 est proprium, non erit utique eius negatio, neque quod secundum
 negationem dicitur proprium. Si autem sit negatio, aut quod secundum
 negationem dicitur proprium, eiusdem non erit affirmatio, neque
 quod secundum affirmationem dicitur, proprium: ut quia pro-
 prium animalis est animatum, non erit animalis proprium, non ani-
 matum. Secundum etiam ex predicatis, uel etiam non predi-
 catis, & de quibus predicatur, uel non predicatur: destruenti
 quidem, si affirmationis affirmatio non est proprium, neque nega-
 tio negationis erit proprium. Et si negatio negationis non est pro-
 prium, neque affirmationis affirmatio erit proprium. Ut quia non
 est proprium hominis animal, neque non hominis proprium erit non
 animal. Si autem non hominis, non videtur proprium non animal, neque ho-
 minis erit proprium animal. Construenti autem, si affirmationis affir-
 matio est proprium, & negatio negationis erit proprium. Si autem ne-
 gationis negatio est proprium, & affirmatio affirmationis erit
 proprium. Ut quia non animalis est proprium non viuere, erit ani-
 malis proprium viuere. Et si animalis proprium videtur viuere, & non
 animalis proprium videbitur non viuere. Tertiū autem ex ipsis subie-
 ctis, destruenti quidem, si quod assignatum est proprium, affirma-
 tionis est proprium, non erit & negationis proprium. Si au-
 tem negationis est proprium quod assignatum est, non erit af-
 firmationis proprium, ut quia animalis proprium est animatum,
 non animalis proprium non erit animatum. Construenti uero, si
 assignatum proprium non est affirmationis proprium, erit ne-
 gationis. At hic locus deficit, nam affirmatio negationis, &
 negatio affirmationis non est proprium. Quando quidem affirma-

LIBER QUINTVS

tio negationi omnino non inest. Negatio autē affirmationi inest
 quidem, at non ut proprium inest. Deinde ex ijs, quæ ex opposi-
 to diuiduntur: destruenti quidem, si eorum, quæ ex opposito diui-
 duntur, nullum vllius reliquorum ex opposito diuisorum est pro-
 prium, neque profecto quod positum est, erit proprium eius,
 cuius positum est proprium. Vt quia animal sensibile nullius ali-
 orū mortaliū animalium est proprium, nec animal intelligibile
 erit dei proprium. Construenti autem, si cæterorum, quæ ex op-
 posito diuiduntur, quoduis, est proprium talium quorūcūq; eorū,
 quæ ex opposito diuiduntur, erit profecto reliquum eius propriū,
 cuius positum est non esse proprium: vt quia prudentiæ est pro-
 prium per se natum esse rationalis virtutē esse, & aliarum vir-
 tutum sic vniuscuiusq; sumptæ, erit temperantiæ proprium per se
 natum esse cōcupiscibilis virtutē esse. Deinde ex casibus: destru-
 enti quidē, si casus nō est propriū neq; profecto casus erit pro-
 priū casus, vt quia non est eius, qd est iuste propriū id qd bene
 neq; iusti propriū erit bonū. Construenti aut, si casus casus est
 proprium, erit profecto & casus casus proprium. Vt quia ho-
 minis est propriū gressibile bipes, & homini erit propriū gres-
 sibili bipede dici. Non solū aut in eo, quod dictū est secundū ca-
 sus est considerādū: sed & in oppositis, vt in prioribus locis di-
 ctum est. Destruēti quidē si oppositi casus, non est proprium
 oppositi casus, neq; vtiq; oppositi casus erit propriū oppositi
 casus: vt quia non est eius, quod est iuste, propriū, quod bene, neq;
 iniuste erit proprium, quod male. Construenti vero, si oppositi ca-
 sus est proprium oppositi casus, erit & vtiq; oppositi casus
 proprium oppositi casus. Vt quia honesti est proprium optimū

& inbo-

& inhonesti erit proprium pessimum. Deinde ex ijs, quæ simili-
 ter se habent. Destruenti quidē, si quod similiter se habet, eius, quod
 similiter se habet, non est propriū, neque utique quod similiter se ha-
 bet, eius quod similiter habet, erit proprium. Vt quia similiter se
 habet ad destruendum edificium edificator, & medicus ad effi-
 ciendam sanitatem. Non est autem proprium medici efficere
 sanitatem, neque edificatoris erit proprium extruere edificium.
 Construenti autem, si quod similiter se habet, erit proprium eius,
 quod similiter se habet, erit utique & quod similiter se habet eius,
 quod similiter se habet proprium. Vt quoniam similiter se habet
 medicus ad id, quod est esse effectuum sanitatis, & ludi magis-
 ter ad id, quod est esse effectuum bonæ habitudinis. Est autem
 proprium magistri ludi esse effectuum bonæ habitudinis, erit p-
 prium & medici esse effectuum sanitatis. Deinde ex ijs, quæ eo-
 dem modo se habent, destruenti quidē, si quod eodē modo se habet
 eius, ad quod eodē modo se habet, non erit proprium, neque uti-
 que quod eodem modo se habet eius, ad quod eodē modo se habet,
 erit proprium. Si autē eius ad quod eodem modo se habet id, quod
 eodem modo se habet, est proprium, eius non erit proprium, cu-
 ius positum est esse proprium. Vt quia eodem modo se habet
 prudentia ad honestum & turpe, eo quia disciplina utriusque eo-
 rum est, non est autē prudentiæ proprium disciplinā esse honesti,
 non utique erit propriū prudentiæ disciplinā esse turpis. Si vero
 est proprium prudentiæ disciplinam esse honesti, non erit pro-
 prium eiusdem disciplinā esse turpis. Impossibile est enī eius-
 dē plura esse propria. Construenti vero nihil locus iste utilis. Nā
 quod eodem modo se habet vnum ad plura comparatur. Deinde

LIBER QUINTVS

de destruente quidem, si quod secundum esse dicitur, non est eius quod secundum esse dicitur proprium. Nam neque secundum corrumpi, eius quod est secundum corrumpi, neque secundum generari, eius quod secundum generari dicitur, erit proprium. Vt quia non est hominis proprium esse animal, neque eius, quod est hominem generari, erit proprium generari animal, neque eius, quod est hominem corrumpi, erit proprium corrumpi animal. Eodem autem modo accipiendum est ex generari ad esse et corrumpi: et ex corrumpi ad esse, et generari, quemadmodum dictum est nunc, ex esse ad generari, et corrumpi. Construenti autem, si eius quod est secundum esse, ordinatum est. (Est autem per se ordinatum proprium) nam et eius, quod secundum generari dicitur, erit hoc, quod secundum generari dicitur, proprium. Et eius quod secundum corrumpi, hoc quod secundum corrumpi est assignatum, ut quia hominis est proprium esse mortalem, et eius quod est generari hominem, erit proprium generari mortalem, et eius, quod est corrumpi hominem, corrumpi mortalem. Eodem autem modo accipiendum est et ex generari, et corrumpi et ad esse, et ad ipsa ex ipsis fieri, quemadmodum et in destruente dictum est. Deinde inspiciendum ad ideam positi, destruente quidem, si idea non inest, aut si non secundum hoc, secundum quod dicitur de illo, cuius proprium assignatum est. Non enim erit proprium, quod positum est esse proprium: ut quoniam ipsi homini non inest immobilitas, qua homo est, sed qua idea, non erit hominis proprium immobilitas. Construenti autem, si idea inest, et secundum hoc inest, qua dicitur de illo ipso, cuius positum est non esse proprium. Erit enim proprium quod positum est non esse proprium, ut quoniam inest animali ex anima et corpore

compositum esse, & qua animal est ipsi inest id, erit proprium animalis ex corpore & anima compositum esse.

De proprio loci alij. Cap. V.

DEinde ex magis, & minus, primum quidem destruenti, si quod magis est, eius quod magis, non est proprium. Neque enim quod minus est eius, quod minus, erit proprium: neque quod minime, eius quod minime: neque quod maxime, eius quod maxime: neque quod simpliciter eius, quod simpliciter. Vt quia non est magis colorari magis corporis proprium, neque minus colorari minus corporis proprium erit, neque colorari corporis omnino. Construenti autem, si quod magis est, eius quod magis est, est proprium. Nam quod minus est eius, quod minus est, erit proprium: & quod minime eius, quod minime: & quod maxime eius, quod maxime: & quod simpliciter eius, quod simpliciter. Vt quia magis viuētis magis sentire est proprium, & minus viuētis minus sentire erit proprium, & eius quod maxime, id quod maxime, & eius quod minime id, quod minime, & eius quod simpliciter, id quod simpliciter. Et ex eo autem quod simpliciter, ad eadem considerandum est, destruenti quidem, si quod simpliciter eius, quod simpliciter, non est proprium. Neque enim eius, quod magis est, eius quod magis: neque quod minus eius, quod minus: neque quod maxime eius, quod maxime, neque quod minime, eius quod minime erit proprium. Vt quia non est hominis proprium studiosum neque magis hominis magis studiosum erit proprium. Construēti autem, si quod simpliciter est eius, quod simpliciter est proprium. Nam & hoc, quod magis eius, quod magis, & quod minus eius, quod minus, & quod minime eius, quod minime, & quod

LIBER QUINTVS

maxime eius, quod maxime erit proprium. Vt quia est ignis
 proprium sursum ferri secundum naturam, & magis ignis, erit
 proprium magis sursum ferri secundum naturam. Eodem au-
 tem modo considerandum est & ex alijs ad omnia huiusmodi.
 Secundum autem, de struente quidem, si quod magis est, non est
 eius, quod magis est proprium, neque enim quod minus est eius
 quod minus, erit proprium, ut quantum magis est proprium ani-
 malis sentire quam hominis scire, non est autem animalis propri-
 um sentire, quare non erit hominis proprium scire, Cōstruēti autē
 si quod minus, eius quod minus, est proprium, nam & quod ma-
 gis, eius quod magis, erit proprium, ut quia minus est hominis
 proprium mansuetum natura quam animalis viuere. Est autē
 hominis proprium mansuetum natura, erit proprium animalis
 viuere. Tertium vero, de struente quidem, si cuius magis est, pro-
 prium non est, neque enim cuius est minus proprium, erit eius
 proprium. Si autem illius est proprium, non erit, huius propri-
 um, ut quia colorari magis superficiei quam corporis est pro-
 prium, non est autē superficiei proprium, non erit corporis pro-
 prium colorari. Si uero est superficiei propriū nō erit corporis
 propriū. Nā cōstruente hic locus non est utilis, impossibile enī
 est idem pluriū propriū esse. Quartū autē, de struente quidē, si
 quod magis est eius proprium, non est proprium, neq; profecto
 quod minus est eius proprium, erit proprium. Vt quia magis
 propriū est animalis sensibile quam partibile, non est autē anima-
 lis sensibile propriū, quare non erit animalis partibile propriū.
 Cōstruente autē: si quod minus est eius propriū, est propriū,
 nam & quod magis est eius propriū, erit propriū, ut quia minus est

animalis proprium sentire quam viuere, est autē animalis pro-
prium sentire, erit animalis propriū viuere. Deinde ex his, quæ
similiter in sunt, primum quidem destruenti, si quod similiter est
proprium, non est proprium eius, cuius similiter est propriū: ne-
que enim quod similiter est propriū, erit propriū, eius cuius simi-
liter est proprium: ut quia similiter est proprium concupiscibilis
concupiscere, & rationalis ratiocinari: non est autem proprium
concupiscibilis concupiscere, non erit rationalis proprium rati-
ocinari. Construenti vero, si quod similiter est proprium, eius
est proprium, cuius est similiter proprium: nā & quod similiter
est proprium erit eius proprium, cuius similiter est proprium, ut
quia similiter est proprium rationalis proprium prudēs, & cō-
cupiscibilis proprium primum temperans: est autem rationalis
proprium primum prudēs, erit utique concupiscibilis proprium
primum temperans. Secundum autem: destruenti quidem, si quod
similiter est proprium, non est proprium eius, nam neque quod
similiter est proprium, erit proprium eius. Ut quia similiter
est proprium hominis videre, & audire, non est autem homi-
nis proprium videre, non utique erit hominis proprium audire.
Construenti uero si quod similiter est eius proprium, est pro-
prium, nam & quod similiter est eius propriū, erit proprium:
ut quia similiter est proprium animæ aliqua pars eius esse con-
cupiscibile, & rationale primo: est autem proprium animæ ali-
qua pars eius esse concupiscibile primo erit utique proprium ani-
mæ aliqua pars eius esse rationale primo. Tertium vero, destruē-
tiqui lem, si cuius similiter est proprium, non est proprium, ne-
que enim cuius similiter est proprium, erit proprium. Si autem
illius

LIBER SEXTVS.

illius est proprium, non erit alterius proprium. Vt quia vere
 similiter est proprium flammæ, & carbonis, non est autem flā-
 mæ proprium vrere, non erit vtiq; carbonis proprium vrere. Si
 autem est flāmæ proprium, non erit carbonis proprium vrere.
 Construenti enim hic locus nō est utilis. Differt autē quod est
 ex ijs, quæ similiter se habent, ab eo, quod ex ijs est, quæ similiter
 insunt. Quoniā illud quidem secundum proportionem sumitur,
 non in eo quod inest alicui comparatum: hoc autem ex eo, quod
 inest, alicui comparatur. Deinde destruenti quidem, si potentia
 proprium assignans, & ad ens assignauit proprium potentia,
 cum non contingat ei potentia inesse, cum ens non est. Non enim
 erit proprium, quod positum est esse proprium. Vt quia qui di-
 xit aeris proprium respirabile potentia quidem assignauit pro-
 prium. (Nam tale propriū, ut respirari possit, respirabile est)
 assignauit autem & ad ens proprium. Nam & cum non est
 animal, quod natum est aerem spirare, contingit aerem esse, nō
 tamen cum non est animal, possibile est spirare. Quare neque
 aeris erit proprium huiusmodi possibile respirari tunc, quia ani-
 mal non erit, quod tale est, ut respirare possit. Non ergo erit
 aeris propriū respirabile. Cōstruenti autē, si potentia assignās
 proprium, tā ad ens quā ad non ens proprium assignauit, cum
 cōtingat potentia inesse eo non ente, erit enim proprium, quod po-
 situm est non esse proprium. Vt quia qui assignauit propriū en-
 tis possibile pati, aut facere, potentia assignās proprium, ad ens
 assignauit proprium. Nā cum ens est, & possibile pati quid, aut
 facere erit. Quare proprium erit entis possibile pati quid aut
 facere. Deinde destruēti quidem, si per superabundantiā posuit pro-

pro-

proprium, nõ enim erit propriũ, quod positum est esse propriũ. Accidit enim sic assignantibus proprium non de quo orationẽ, & nomen verificari. Nam corrupta re, nihil minus erit oratio, eorũ enim quæ sunt, alicui maxime inest: ut si quis assignet ignis proprium corpus leuissimum, corrupto enim igne, erit aliquod corporum, quod leuissimum erit. Quare non erit ignis propriũ corpus leuissimum. Construenti autem, si non per superabundantiam posuit proprium, erit enim secundũ hoc bene positum proprium, ut quia qui posuit hominis propriam animal mansuetum natura, non per superabundantiam assignauit proprium, erit utique secundũ hoc bene positum proprium.

❧ SEXTI TOPICORVM. ❧

Aristotelis.

De locis diffinitionis Cap. I.

Hius autem negotij, quod est circa terminos, partes sunt quinque. Aut quia non est verũ dicere de quo nomen, & orationem. Oportet enim hominis definitionem de omni homine verificari. Aut quia cum sit genus, non posuit in genere, vel non in proprio genere posuit. Oportet enim eum, qui definit, in genere ponentẽ differentias adiungere. Nam maxime eorum, quæ sunt in definitione, genus videtur definiti substantiam significare. Aut quia non propria est definitio: oportet enim definitionẽ (quemadmodum & prius dictum est) propriam esse. Aut si omnia quæ dicta sunt, faciens,

LIBER SEXTVS.

faciens, non determinauit neque dixit quod quid erat esse ipsi definito. Reliquum autem præter ea quæ dicta sunt, si definiuit quidem: sed tamen non bene definiuit. Si igitur non verificatur de quo nomen & oratio, ex ijs, quæ dicta sunt in accidēte locis, considerandum. Nam & illic verum vtrum, vel non-verum omnis consideratio fit. Quando enim quoniam inest accidēs disputamus, quod uerum est dicimus. Quando autem, quoniam non inest, quoniam non uerum. Sin vero non in proprio genere posuit, aut si nō ppria est assignata oratio, ex ijs quæ sunt ad genus, & proprium dictis locis, perspiciendum. Reliquum vero si non definiuit, aut si non bene definiuit aliquo modo, aggrediedum dicere. Primum igitur inspiciendum, si non bene definiuit. Facilius est enim quodlibet fecisse quàm bene fecisse. Manifestum igitur, quoniam peccatum circa hæc plusculum, eo quod laboriosius. Quare argumentatio facilior circa hoc, quàm quæ circa illud fit. Sunt itaque eius, quod est non bene, partes duæ. Vna quidem obscura interpretatione vti. Oportet enim definientem (ut contingit) quàm clarissima interpretatione vti, eo quòd cognoscendi gratia, assignatur definitio. Secunda autem, si amplius dixit in definitione quàm par sit. Nam omne, quod super adiectum est in definitione, superfluum est.

De definitione loci alij. Caput. II.

Rursus aut vtrumq; quod dictum est, in plureis partibus diuiditur. Vnus ergo locus eius, quod obscure est, si sit æquiuocum alicui, quod dictum est. Vt quoniam generatio est ductio ad substantiam, & quoniam sanitas commensuratio calidorū, & frigidorum. Nā æquiuoca est ductio, & commensuratio.

suratio. Immanifestum igitur vtrū vult dicere eorum, quæ signi-
 ficantur ab eo, quod multipliciter dicitur. Similiter autē, & si cū
 definitum multipliciter dicitur, diuidens non dixit. Nam imma-
 nifestum vtrius definitionē assignauit. Insuper etiam contingit
 calūniari, velut non conueniente oratione ad omnia, quorum defi-
 nitionē assignauit. Maxime autē contingit tale quippiā facere,
 cū latet æquiuocatio. Contingit etiā & eum, qui diuidit (quoties
 dicitur id, quod in definitione assignatū est) syllogismū facere.
 Nā si secundū nullū modorū sufficienter dictū est, manifestū:
 quoniā non definiuit illo modo. Alius si secundū metaphorā di-
 xit, vt scientiā in deciduā, aut terrā nutricē, aut tēperantiā conso-
 nantiā. Nā omne obscurū, quod secundum metaphorā dicitur,
 Cōtingit autem & metaphora loquentem calūniari, tanquam
 non proprie dicentem. Non enim congruet dicta definitio, vt
 in temperantia, omnes enim consonantia in sonis. Insuper, si
 est genus consonantia temperantiæ, in duobus generibus erit
 idem non continentibus se inuicem, Neque enim consonantia vir-
 tute, neque virtus continet consonantiam. Præterea si non po-
 sitis nominibus vtitur, vt Plato ciliumbre oculum: aut araneum
 putrimordax, aut medullam ossigneum. Nam omne obscurum,
 quod insuetum est. Quædam autem neque secundum æquiuoca-
 tionem, neque secundum metaphoram, neque proprie dicuntur,
 vt lex mensura, vel imago eorum, quæ natura iusta sunt. Sunt
 autem huiusmodi deteriora metaphora. Nam metaphora fa-
 cit quodammodo notū, quod assignatum est per similitudinem.
 Omnes enim metaphora vtentes, secundum aliquam similitudi-
 nem ea vtuntur. At quod tale est, non facit notum. Nam ne-
 que

LIBER SEXTVS.

quæ similitudo est, secundum quam mensura, vel imago lex est, ne
 que proprie solet dici. Quapropter si proprie mensuram, vel
 imaginem legem dicit esse, mentitur. Imago enim id est, cuius ge-
 neratio per imitationem est. Hoc autem non inest legi, si autem
 non proprie, manifestum, quoniã obscure dixit atq; deterius quoli-
 bet eorũ, quæ secundũ metaphora dictũur. Insuper etiã si non ma-
 nifesta est contraria ratio ex hoc, quod dicitur. Nam quæ bene assi-
 gnatur, & contrarias cõmanifestat. Aut si per se dicta, non sit
 manifestũ, cuius est definitio. Sed quẽadmodũ ea quæ sunt anti-
 quorũ scriptorum, nisi quis superscripsisset, non cognoscebatur,
 quid vnũquodque. Si igitur non clare, ex huiusmodi est inspicien-
 dũ. Si aut̃ superfluũ in termino dixit: primũ quidẽ cõsiderãdum,
 si aliquo vsus est, quod õnibus insit, vel simpliciter ijs, quæ sub eo-
 dem genere sunt definitorũ. Nam superfluũ dici necessariũ id est.
 Oportet enim genus ab alijs separare. Differentiam autem ab
 aliquo eorum, quæ sunt in eodẽ genere. Atqui quod omnibus qui-
 dem inest, simpliciter, à nullo separat. Quod autẽ omnibus, quæ
 sub eodem sunt genere, inest, non separat ab ijs quæ sunt in eodem
 genere. Quare superuacaneum huiusmodi appositum. Aut si
 est quidem proprium, quod appositum est. Ablato enim illo, &
 reliqua definitio propria est, & indicat substantiam. Vt in ho-
 minis oratione scientiæ susceptiuum appositum, superfluum est.
 Etenim eo ablato, reliqua oratio propria est & indicat substan-
 tiam. Simpliciter autem dicendo, omne superfluum, quo ablato
 reliquum manifestum facit id, quod definitur. Talis autẽ est &
 animæ terminus, si est numerus ipse seipsum mouens. Etenim quod
 seipsum mouet, est anima, cõ Plato definit: an propriũ quidem
est

est, quod dicitur, non tamen indicat substantiam interempto numero. Vtrouis igitur modo se habeat, difficile est explicare. Vtendum autem in omnibus, talibus ad id, quod expedit, ut est flegmatis terminus, humidum primum à cibo indigestum. Vnū enim primum non multa, quare superfluum indigestum oppositum etenim hoc oblato, reliqua erit propria definitio. Non enim contingit à cibo, & hoc quid, & aliud quoddam primo esse. An non simpliciter à cibo flegma, sed indigestorum primum. Quare addendum est indigestū. Nam illo quidem modo dicta nō vera erit definitio, siquidem non omnium primum est. Insuper, si quippiam eorum quæ sunt in oratione, non omnibus inest, quæ sunt sub eadem specie. Nam talis peius definit, quam qui vsi sunt eo quod inest omnibus, quæ sunt. Illic enim si reliqua propria definitio est, & tota propria erit. Simpliciter enim ad proprium quolibet addito vero, tota oratio propria fit. At si aliquid eorū, quæ sunt in oratione non omnibus inest, quæ sub eadem specie, impossibile est totam orationem propriam esse. Non enim conuersim prædicabitur de re, ut animal gressibile bipes quadricubitale, Non enim huiusmodi oratio conuersim prædicabitur de re, eo quod non omnibus inest, quæ sub eadem specie sunt, quadricubitale. Rursum si idem frequenter dixit, ut qui concupiscentiā appetitum delectationis dixit: nam omnis concupiscentia delectationis est, quare & idem concupiscentiæ appetitus delectationis erit. Fit igitur terminus concupiscentiæ, appetitus delectationis (nihil enim differt concupiscentiam dicere, & appetitū delectationis) quare vtrūq; eorum delectationis erit. An hoc quidem nihil absurdum, nam & homo bipes est, quare idem homini bipes erit: est

LIBER SEXTVS.

est autem idem homini animal gressibile bipes. Quare animal gressibile bipes, bipes est. Sed nõ propter hoc absurdum aliquid accidit, non enim de animali solum gressibile, bipes prædicatur, sic enĩ de eodẽbis bipes prædicaretur. Sed de animali gressibili bipede bipes dicitur. Quare semel tãtũ bipes prædicatur. Similiter autem & in concupiscentia: non enim de appetitu id, quod est delectationis esse prædicatur, sed de toto, quare semel & hic prædicatio fit. Non est autem bis dicere idem nomẽ aliquid absurdum: sed frequenter de aliquo idẽ prædicari, sicut Xenocrates prudentiam definitiuam, & contemplatiuã eorum quæ sunt dicit esse: nam definitiua contemplatiua quædam est. Quare bis idem dicit, addens rursum contemplatiuam. Similiter autem & quicumq; refrigerationem priuationẽ eius quidẽ calor is, qui secundum naturam est, dicunt esse. Nã omnis priuatio eius est, quod secundum naturam est. Sed sufficit fortasse dicere priuationem calor is, eo quod ipsa priuatio notum facit, quod eius sit, quod secundum naturam dicitur. Rursum si vniuersaliter dicto, addidit & particulare, vt si clementiam imminutionem expedientium & iustorum: nam iustum expediens quippiam est. Quare continetur in expediente. Superfluum igitur iustum: nam qui dixit vniuersaliter addidit & particulare, & si Medicinam disciplinam sanatiuorum animali, & homini, aut legem imaginem eorum, quæ sunt bona & iusta. Iustum enim bonum quippiam: Quare frequenter idem dicit. Vtrum igitur bene, an non bene definiuit, per hæc & huiusmodi perspiciendum.

De definitione loci alij.

Caput. III.

Vtrum

Vtrum vero definiuit: & dixit quod quid erate esse, aut nō?
 ex hisce. Primum quidem, si non per priora, & notiora
 confecit definitionem, nam cum terminus assignetur eius
 cognoscendi gratia, quod dicitur. Cognoscimus autem non ex
 quibuslibet, sed ex prioribus, & notioribus quemadmodum in
 demonstrationibus (sic enim omnis doctrina, & disciplina se
 habet.) Manifestum igitur, quoniam qui non per huiusmodi de-
 finiuit, non definiuit. Si enim definiuit, plures erunt eiusdem de-
 finitiones, manifestum enim quoniam, & qui per priora, & no-
 tiora, melius definiuit. Quare utraque erunt definitiones eiusdē.
 Tale autem non videtur. Vnicuique enim eorum, quæ sunt, vñū
 est esse, quod quidem est. Quare si plures erunt eiusdem de-
 finitiones, idem erit definitio esse, quod quidem secundum utram-
 que definitionem significatur. Hæc autem non eadem sunt, eo
 quia & definitiones diuersæ sunt. Manifestum igitur, quoniam
 non definiuit, qui non per priora atque notiora definiuit. Igitur
 per non notiora quidem terminum dici, dupliciter est accipere.
 Aut enim si simpliciter ex ignotioribus, aut si nobis ignotio-
 ribus. Contingit enim utroque modo. Simpliciter enim notius
 est quidem, quod prius est posteriore, ut punctum linea, & li-
 nea superficie, & superficies corpore, quemadmodum & vni-
 tas numero. Prius enim & principium omnis numeri. Similiter
 autem, & elementum syllaba. Nobis autē econuerso quandoq̄
 accidit, nam corpus magis, quàm superficies sub sensu cadit, su-
 perficies autem magis, quam linea: linea autē signo magis. Mul-
 ti enim magis huiusmodi cognoscunt: nam illa quidem quomodo-
 libet, hæc autem subtili, ac foecundo intellectu comprehendere
 oportet. Simpliciter igitur melius per priora, posteriora tentare

LIBER SEXTVS.

cognoscere, scientificum enim magis huiusmodi est. Verum ad
 eos, qui impotentes sunt cognoscere per talia, necessariū forsan
 per ea, quæ illis nota sunt, facere orationem. Sunt autem talium
 definitiones, quæ & puncti, & lineæ, & superficiei. Omnes enī
 p̄ posteriora priora indicant, nā illā quidē lineæ, istā autē super-
 ficiei, hanc vero corporis fines dicunt esse. Nō oportet autē la-
 tere, quoniā sic definiētes nō contingit quod, quid erat esse defi-
 nitio, indicare, nisi cōtingat idē & nobis notius esse & simpli-
 citer notius: siquidem oportet per genus, & differentias defini-
 re eum, qui bene definit. Hæc autē simpliciter notiora & prio-
 ra sunt specie, interimit enim genus & differētia speciē. Qua-
 re priora hæc specie. Sunt autem & notiora: nam specie quidē
 nota, necesse est & genus & differentias cognosci. Qui enim
 hominē cognoscit, & animal, & gressibile cognoscit. At gene-
 re vel differētia nota, & nō necesse est et speciē cognosci. Qua-
 re ignotior species. Insuper illis (qui secundum veritatē huius-
 modi definitiones dicunt esse, quæ sunt ex ijs, quæ unicuiq; sunt
 nota) pluries eiusdē accidit dicere definitiones esse. Siquidē alia
 alijs, & non omnibus eadē contingit notiora esse. Quare ad
 vnumquēq; erit definitio assignanda. Si quem ex ijs, quæ singu-
 lis quibusque sunt notiora, definitionem oportet facere. Præte-
 rea eisdem alia interdum, alia magis nota, nam a principio qui-
 dem sensibilia, instructioribus autem factis, cōtra. Quare ne-
 que ad eundem semper eadem definitio assignanda est ab ijs,
 qui per quæ singulis quibusque sunt notiora, definitionem fatētur
 assignandam esse. Manifestum igitur, quoniam non definiē-
 dum est per ea, quæ huiusmodi sunt, sed per simpliciter notiora.

Solum.

Soltemodo enim sic vna & eadem definitio semper fiet. Fortasse autem & id quod simpliciter notum est, non est id quod omnibus notum est, sed id quod bene dispositis intellectu: quem admodum & simpliciter salubre iis, qui bene affectum habent corpus. Oportet igitur vnumquodque & aliud diligenter peruestigare, uti autem disputates ad id, quod expedit. Maxime autem sine dissectione interimere contingit definitionem, si neque ex simpliciter notioribus, neque ex iis, quae nobis contingit definitionem fieri. Vnus igitur locus eius, quod non per notiora, est ex eo, quia per posteriora, priora in licent ut prius diximus. Alius autem, si cuius, quod est in iure, & definitione, perinde finitum, & quod in motu est, assignata, est oratio nobis. Prius enim est, & notius, quod manens, & definitum eo, quod indefinitum est, & in motu. Eius autem, quod est non ex prioribus, tres sunt modi. Primus quidem, si per oppositum, oppositum definit: ut per malum, bonum. Simil enim natura opposita. Et nouialis eadem disciplina contrariorum videtur esse. Quare non notius alterum altero. Oportet autem non latere quaedam fortasse aliter definir non posse, ut duplum sine dimidio, & quaecumque per se ad aliquid dicuntur. Nam omnibus huiusmodi est idem esse ei, quod est ad aliquid quodam modo se habere. Quare non est possibile sine altero alterum cognoscere, quippe cum necessarium sit in alterius oratione, coassumi & alterum. Ergo cognoscere quidem oportet huiusmodi omnia, uti autem eis in his, ut videbitur expedire. Alius si eodem ei, quod definitur, usus est. Latet autem, cum nomine non utitur eodem ei, quod est definitum. Ut si solem stellam in die apparentem definerit, siquidem, qui die utitur, & sole utitur. Oportet autem ad deprehendenda

da talia sumere pro nomine, orationem, ut quoniam dies est so-
 lis latio super terram. Nam tunc manifestum, quoniam qui so-
 lis lationem super terram dixit, solem dixit. Quare utitur sole,
 qui die utitur. Rursum si eo, quod eduerso diuiditur, id, quod edi-
 uerso diuiditur, definiunt. Ut impar est, quod unitate maius est
 pari. Simul enim natura sunt, quae sub eodem genere e diuerso di-
 uiduntur. Impar autem & par ediuerso diuiduntur. Nam am-
 bo numeri differentiae sunt. Similiter autem & si per inferiora,
 superiora disinit: ut parem numerum, qui bipartite secatur, aut
 bonum, habitum virtutis. Nam & bipartite sumptum est à du-
 obus, quae paria sunt, & virtus bonum quoddam est. Quare infe-
 riora haec quam illa sunt. Est autem, necesse eum, qui inferiori-
 bus utitur, & illis uti. Qui enim virtute utitur, & bono utitur, eo
 quod bonum quoddam virtus est. Similiter autem & qui bipar-
 tite utitur, & pari utitur, eo quod in duo secari significat bipar-
 tite secari. Duo autem paria sunt. Generatim igitur dicendo
 vnius est locus, non per priora & notiora fecisse orationem, par-
 tes autem eius: quae dictae sunt. Secundus autem, si in genere existe-
 ris rei non ponitur in genere. Nam in omnibus tale peccatum est,
 in quibus non proponitur in oratione ipsum quid est. Ut si corpo-
 ris definitione, hoc quod est habere tres dimensiones, aut si quis
 hominem definiat, quoniam scit numerare. Non enim dictum est
 ipsum quid existens, tres habet dimensiones, aut ipsum quid exi-
 stens, scit numerare. Genus autem vult ipsum quid est significa-
 re, & primum supponitur eorum, quae in definitione dicuntur.
 Insuper si cum dicatur ad plura, id, quod definiunt, non ad om-

ma assignavit. Vt Grammaticam scientiam scribendi quod pro-
fertur. Nam indiget & quoniam legendi, nihilo enim magis scri-
bendi quam legendi assignat, qui desinit. Quare non aliter, sed
qui utraque hæc dicit, eo quod plures non coniungit eiusdem defini-
tiones esse. In quibusdam enim secundum veritatem se habet, ut di-
ctum est, in quibusdam vero non. Vt in quibuscunque non per se
dicitur ad utrumque, ut medicinalem scientiam sanitatem & a gri-
tudinem efficiendi. Nam ad illam quidem per se dicitur, ad hanc
autem per accidens. Similiter enim alienum à medicinali est,
aegritudinem efficere. Quare nihil magis desinit, qui ad utrum-
que assignavit, quam qui ad alterum. Verum fortasse, & deteri-
us, eo quod & reliquorum quilibet potest aegritudinem efficere. In-
super si non ad melius, sed ad peius, cum sint plura, ad quæ dici-
tur, quod desinitur. Nam omnis disciplina & potestas optimi
videtur esse. Rursum si non positum est in proprio genere, quod
dictum est, considerandum ex ijs (quæ ad genera sunt) elemen-
tis, ut prius dictum est. Præterea si transcendens dicit genera,
ut qui iustitiam æqualitatis habitum effectivum, uel distributivum
æqui. Nam transcendit (qui sic desinit) uirtutem. Relinquens
igitur iustitiæ genus, non dicit quod quid erat esse. Nam substan-
tia unicuique cum genere est. Est autem hoc idem ei, quod est non
in proximo genere ponere. Qui enim in proximo opposuit, om-
nia superiora dixit, eo quod omnia superiora genera de infe-
rioribus prædicantur. Quare aut in proximo genere ponendum,
aut omnes differentias superiori generi addendum, per quas desi-
nitur proximum genus. Sic enim erit nihil prætermisum, sed per nomi-
ne in oratione dictum erit inferius genus. Qui uero ipsum superius

LIBER SEXTVS.

genus dicit, non dicitur inferius genus. Quoniam qui plantam dicit, non dicit arborem. Rursum in differentiis similiter considerandum, & si differentias dixit generis. Si enim rei non specificis definiat differentias, aut si etiam omnino aliquid huiusmodi dixit, quod nullius contingit differentiam esse (ut animal, aut substantiam) manifestum, quoniam non definiat. Nullius enim differentia, quae dicta sunt. Videndum autem, & si est aliquid, quod e diuerso diuiditur dictae differentiae. Si enim non est, perspicuum, quoniam non erit, quae dicta est, generis differentia. Quippe cum omne genus ijs (quae e diuerso diuiditur) differentiis diuidatur, ut animal gressibile & volucri, & aquatili, & bipede. Aut si est quidem e diuerso diuisa differentia, non verificatur autem de genere. Si enim non, perspicuum, quoniam neutra erit generis differentia. Omnes enim quae e diuerso diuiduntur differentiae, verificatur de proprio genere. Similiter autem & si verificatur quidem, at non facit apposita generi speciem. Nam perspicuum, quoniam non erit haec specifica differentia generis, quippe cum omnis specifica differentia cum genere speciem faciat. Si autem haec non est differentia, nec quae dicta est, quia haec e diuerso diuiditur. Insuper se negatione diuidat genus, ut quia lineam definiunt esse longitudinem sine latitudine. Nihil enim aliud significat sine latitudine, quam quoniam non habet latitudinem. Accidit igitur genus participare speciem, omnis enim longitudo sine latitudine aut latitudine habens, est, quia de quolibet, vel affirmatio, vel negatio vera fit. Quare genus lineae (cum longitudo sit) sine latitudine, aut latitudinem habens erit. At longitudo sine latitudine speciei est ratio. Similiter autem & longitudo latitudinem habens.

Sine latitudine enim & latitudinē habens, differentiæ sunt. Ex differentiã autē & genere est speciei oratio, quare genus suscipiet speciei rationē. Similiter autem & differentiæ, eo quod altera dictarū differentiarū ex necessitate prædicatur de genere. Est autē dictus locus utilis ad eos, qui ponunt ideas esse. Si enim nō est ipsa longitudo, quodāmodo prædicabitur de genere, quoniã latitudinē habet, aut sine latitudine est. Oportet enim de ōni longitudine alterum eorum verificari, siquidem de genere verificari oporteat, hoc autē non accidit. Sunt enim & sine latitudine, & latitudinem habentes longitudo. Quare ad illos solos utilis hic locus, quicumq; genus vnum numero dicunt esse. Hoc autem faciunt, qui ideas ponunt, quoniam ipsam longitudinem, & ipsum animal genus dicunt esse. Fortasse autem in quibusdam etiam necessarium est negatione vti definiētem, vti in priuationibus. Cæcum enim est, quod non habet visum, quando aptum est habere. Differt autē nihil negatiōe diuidere genus, aut huiusmodi affirmatione, quatenus negatione necesse est ediuerso diuidi: ut si longitudinē habentē latitudinē definiuit. Nā habētī latitudinē ediuerso diuiditur non habēs latitudinē, neq; aliud quicquā. Quare rursū negatiōe diuiditur genus. Rursum si speciē, ut differentiã assignauit, ut qui cōuitiū, iniuriã cū irrisione definiērit. Nā irrisio iniuria quædã est. Quare nō differentiã, sed species est irrisio. Insuper, si genus, ut differentiã dixit, ut virtutē, habitum bonum, vel studiosum, bonū enim genus virtutis est. An non genus est bonum, sed differentia. Si quidem verum est quod non contingat idem in duobus generibus esse non continētibus se inuicem, nam neq; bonum continet habitum, neq; habitus bonū.

LIBER SEXTVS.

Non enim omni habitus est bonum, neque omne bonum est habitus, non erunt profecto genera ambo. Si igitur habitus genus est virtutis, per spicuum, bonum non genus, sed magis differentiam esse. Præterea habitus quidem quid est virtus significat, bonum autem, non quid est, sed quale quid est, videtur autem differentia quale quid significaret. Videndum autem, & si non quale quid sed ipsum quid significat assignata differentia. Videtur enim omnis differentia quale quid significare. Considerandum autem, & si secundum accidens inest definitioni differentia. Nam nulla differentia est eorum, quæ secundum accidens insunt, sicuti neque genus. Insuper si prædicatur de genere differentia, vel species vel aliquo inferiorum speciei, non erit definiens. Nullum enim eorum, quæ dicta sunt, contingit de genere prædicari, eo quod genus de quamplurimis omnium dicitur. Rursum si prædicatur genus de differentia. Non enim de differentia, sed de quibus differentia genus videtur prædicari, ut animal de homine, & boue et de alijs gressibilibus animalibus, non autem de ea differentia, quæ de specie dicitur. Si enim de vnaquaque differentiarum animal prædicabitur, multa animalia de specie prædicabuntur, quippe cum differentia de specie prædicentur. Insuper differentia omnes aut species aut individua erunt, siquidem sunt animalia, nam vnum quoque animalium, aut species, aut individuum est. Similiter autem inspiciendum, & si species aut inferiorum speciei aliquod de differentia prædicatur. Impossibile enim, eo quod de pluribus differentia quam species dicitur. Præterea accidet differentiam speciem esse, siquidem prædicabitur de ea aliqua specierum. Nam si de differentia prædicatur homo, manifestum: quo

nam

niam differentia est homo. Rursum si non prior est differentia specie. Nam genere quidem posterior est. Specie autem prior est differentiam esse oportet. Considerandum autem, & si alterius generis est dicta differentia, neque continenti, neque continentis, nam non videtur eadem differentia duorum generum esse non continentium se inuicem. Si autem non accidet & speciem eandem in duobus generibus esse non continentibus se inuicem. Infert enim unaqueque differentiarum proprium genus, ut gressibile et bipes, animal conferunt. Quare si de quo differentia & generum utrumque manifestum utique quoniam species in duobus erit generibus non continentibus se inuicem. An non impossibile eandem differentiam duorum generum esse non continentium se inuicem, sed addendum, neque utroque sub eodem existente. Nam gressibile animal, & volatile animal genera sunt non continentia se inuicem, & utriusque eorum est bipes differentia. Quare addendum est, neque sub eodem utroque existente. Hæc enim ambo sub animali sunt. Manifestum etiam, quoniam non necesse est differentiam omnem proprium genus inferre, eo quod contingit eandem duorum generum esse, non continentium se inuicem, sed alterum tantum necesse est inferre, & eo superiora omnia. Ut bipes gressibile vel volatile animal. Videndum autem, & si in aliquo differentiam assignauit substantiæ. Nam non videtur differre substantia a substantia in eo quod alicubi est. Quare & eos, qui gressibili, & aquatile diuident animal, increpant, tanquam gressibile & aquatile alicubi significo. An in his quidem non recte increpant: non enim in aliquo, neque alicubi significat aquatile, & terrestre, sed quale quilibet: etenim si in sicco fuerit, pari ratione aquatile. Similiter au-

LIBER SEXTVS.

tem & terreſtre, & ſi in humido fuerit pari ratione terreſtre, ſed non aquatile erit. Atamen ſi quandoque ſignificet in aliquo differentia, manifeſtum, quoniam peccabit. Rurſum ſi affectum differentiam aſſignauit: nam omnis affectus, cum magis ſit detrahit à ſubſtantia. Differentia autem non talis eſt. Differentia enim magis videtur ſeruare id, cuius eſt differentia. Etiam ſimpliciter impoſſibile eſt vnumquodq; eſſe ſine propria differentia. Gref ſibili enim non exiſtente, non erit homo. Etiam (vt ſimpliciter dicam) ſecundum quęcumque alteratur habens, nihil eorum eſt illius differentia. Omnia enim huiusmodi, cum magis ſunt, detrahunt à ſubſtantia. Quare ſi aliquam huiusmodi differentiam quiſpiam aſſignauit, peccauit. Simpliciter enim non alteramur ſecundum differentias. Et ſi alicuius eorum, quę ſunt ad aliquid, non ad aliud differentiam aſſignauit: nam eorum, quę ſunt ad aliquid, eſt differentia ſunt ad aliquid. Vt & inſcientia, contemplatiua enim, & actiua, & factiua dicitur, vnumquodq; autem horum ad aliquid ſignificat. Contemplatiua enim alicuius, & actiua alicuius, & factiua alicuius. Considerandum autem & ſi non ad quod natum eſt vnumquodque eorum, quę ſunt ad aliquid, aſſignauit definiens. Nam in quibusdam quidem ad quod natum eſt vnumquodq; eorum, quę ſunt ad aliquid, ſolum eſt vti, ad aliud autem nihil, in quibusdam autem, & ad aliquid aliud. Vt viſu quidem ad videndum ſolum. Steleggidi autem, hoc eſt labro, ſi hauriat aliquis. Atamen ſi aliquis definiunt labrum, inſtrumentum ad hauriendum, peccauit. Non enim ad hoc natum eſt. Terminus autem huius, ad quod natum eſt, illud eſt, ad quod vti que vitur eo prudens, quatenus prudens, & diſciplina, quę circa vnumquodq;

quodq; propria est. Insuper si non primum assignauit, quando contingit ad plura dictum esse, ut prudentiam uirtutem hominis, aut animæ, & non rationalis. Primum enim rationalis uirtus, prudentia, nam secundum hoc, & anima & homo dicitur prudens. Præterea, si eius non susceptiuum est, cuius dicitur definitus affectus, uel dispositio, uel quoduis aliud, peccauit. Nam omnis dispositio, uel affectus in illo natus est fieri, cuius est dispositio uel affectus, ut & scientia in anima dispositio existens animæ. Aliquando autem peccant in talibus, ueluti quicumq; dicunt somnum esse impotentiam sensus, & dubitationem contrariarum ratiocinationum æqualitatem, & dolorem naturalium partium uiolentam separationem. Neq; enī sōnus sensui inest, oporteret autin esse, si sensus impotētia est. Similiter autē neque dubitatio contrarijs ratiocinationibus inest, neque dolor naturalibus partibus. Dolebunt enim animata, si dolor eis inerit. Talis autē est, & sanitatis definitio: siquidē cōmensuratio calidorū, & frigidorū est. Necesse est enim sana esse calida & frigida. Illis enim cuiusq; cōmensuratio inest, quorū est cōmensuratio. Quare sanitas inerit utique ipsis. Itē id, quod fit in effectiuum, aut ecōuerso accidit ponere sic definentibus. Non enī est dolor separatio naturalium partium, sed effectiuum doloris. Nec sōnus impotentia sensus, sed effectiuum alterū alterius. Aut enim propter impotētiā dormimus, aut propter sōnū impotentes sumus. Simpliciter autē & dubitationis uidebitur effectiuū esse cōtrariū ratiocinationū æqualitas. Quādo enim ad utraque ratiocinationibus nobis uidetur omnia secundū utrumque fieri, dubitamus utrum agamus? Ad hæc secundū tēpora omnia cōsiderādū, sicubi dissonet. Vi si immortale